

महान ऋद्धिमती  
उत्पलवर्णा स्थविरा



मुंम्हः  
भिच्छु ज्ञानपूर्णिक

महान ऋद्धिमती  
उत्पलवर्णा स्थविरा



मुंम्हः

भिच्छु ज्ञानपूर्णिक



पिकाकः

सन्ति सुखावास

ल. पु. न. पा., वडा नं. २२

चाकुपाट, ललितपुर ।

निगूगु संस्करण, सफू १००० (द्वःछि)

बुद्धसम्बत् - २५३७

विक्रमसम्बत्- २०५०

नेपालसम्बत्- १९९३

इस्वीसम्बत् - १९९३

(सर्वाधिकार सुरक्षित)

मूल्यः ७।-

थाकू :

नेपाल प्रेस

शुक्रपथ, काठमाडौं ।

फोन नं. २२ १० ३२

## छुं खँ

बुद्ध-शासनय् भगवान् बुद्धया माँयां लिउ माँ जुया बिज्याःम्ह चिर-रात्रिज्ञा महान् आदर्शमयी नारी महा-प्रजापति गौतमीयागु असीम प्रयत्नं भिक्षुणी शासन स्थापना जूसें निसें नारी समाजय् तःधंगु आशाया किरण फैले जुया वल । नारी-पिनि निरिति क्रुर सामाजिक प्रतिबन्धं मुक्त जुया वनेत संघर्ष याना वनेगु लँपु बांलाक चाला वन । निलांगु बुद्धि दुपि धका हेलाया दृष्टि क्वथुंका चवने माःगु स्थिति पिहाँ वना जीवनया श्रेष्ठोत्तम मार्ग फल ज्ञान समेतं लाभ याना क्षीणाश्रवी जुया अरहन्त धायेका पूर्ण आर्यात्वय् थ्यंक वने फूगु दसु समेतं क्यनेगु अवसर नारीपिसं प्राप्त याना काये फत । कलंकित अवस्थां पुला वना धात्थें निष्कलंकित जीवन हनेगु चक्कंगु लँपु इमिसं खंका काये दत । थ्व खँया पुष्टि बुद्धकालीन बौद्ध स्थविरापिनिगु उद्गारं बांलाक व्यक्त जुया च्वंगु दु । इमिगु भावातिरेक उदान वाक्य गुलि मर्मस्पर्शी व हृदयग्राही जू प्रत्येक स्थविरापिनिगु जीवनी घटनां बांलाक न्ह्यब्वया क्यना च्वंगु दु ।

समस्या जीवनया छगू अंग खः । थ्व संसारय् न्ह्यागु युगय् हे छाया थमजुइब्यु थःथःगु युग अनुसार समस्यात दया हे च्वनिगु व वया हे च्वनिगु जुया च्वन । समस्या दया हे उकि मुक्तियागु मार्गया महत्व दया च्वंगु खः । राज रंकं निसें कया भिखाचा छेँया थुवाः तक सकसितं थुकि प्रभावित याना तःगु दु । पलाःचा पलाःचा पतिकं थुकी थःपिनिगु



[[ ५ ]]

जीवन पाना च्वने माःगु खँ थुगु “उत्पलवर्णा स्थविरा” संकलनय् बांलाक व्यक्त जुया च्वंगु दु । थ्व खँ उम्ह स्थविरा-यागु थःगु हे शब्दं कयना तःगु दु, “दुःख नं विभिन्न कथं दया च्वन, सम्पत्ति नं विभिन्न कथं दया च्वन ।” उर्कि बुद्ध-धर्मं समस्या खना बिस्सुं वनेगु स्यना मव्युसे उकियात गुकथं गथे समाधान यायेगु धयागु मार्गं प्रदर्शनं जुया च्वंगु जुया नारी-पिन्त तःधंगु लिधंसा थुगु धर्मं बिया च्वंगु दु । गुपिसं थ्व खँया यथार्थं अनुभव यात, इपि सकलें सकलें धात्थें कृतार्थं व चरितार्थं नं जुल ।

थुगु “उत्पलवर्णा स्थविरा” यागु विभिन्न अवस्थायागु जीवनी घटनां छम्ह नारीयागु वास्तविक चरित्र, वयागु समस्या, वयागु इच्छा व आकांक्षा वया प्रति दया च्वनिगु सामाजिक कुदृष्टि माँ-बौपिनि म्हाय्ने छम्ह म्हाय्मचाया पाखें वइगु बोक् आदि खँया बांलाःगु चित्र चित्रित याना कयना तःगु खँ व्वमिपिसं अनुभव याना यंके फु ।

थुगु सफुती सम्पूर्ण खँया संकलन जुइ मफुनि । विशेषतः धम्मपद अर्थकथा, थेरी गाथा पालि अर्थकथा, अपदान पालि अर्थकथा व जातकीय छुं घटना जक थन आधार रूपय् मुंका तयागु दु । उत्पलवर्णा स्थविरा सम्बन्धी सम्पूर्ण चरित्रया उल्लेख यायेत पिकाकपिनिगु तःधंगु सहयोगया आवश्यकता दु । वस्पोल वयेकपिनिगु श्रद्धां भाय् ह्लाक्व जक ज्या-खँ याना यंकेगु उचित जुइगु जूया निति थन नं व हे अनुसारं जक संकलन जुया च्वंगु जुल । वस्पोल स्थविरायागु



सम्पूर्ण चरित्रया अध्ययन याइपिस्त पूज्यपाद आचार्य भदन्त  
डा. अमृतानन्द महास्थविरयागु बुद्धकालीव सफुति यक्वं  
ग्वाहालि जुइ फूगु जुल ।

थुगु सफू पिथनेत आपालं आपालंसिगु सहयोग व  
हःपाः प्राप्त जूगु दु । दकसिबे न्हापां ला न्हापांगु संस्करणया  
प्रकाशिका उपासिका बुद्धमाया शाक्ययागु पवित्र श्रद्धा व  
मवसुवा हे थुकिया मू-हाः जुल । अबले खालि न्यासः प्रति  
जक पिदंगु खः ।

आः हानं निगूगु संस्करण कथं द्वःछि पिदना च्वंगु  
दु । थुकिया लागी श्रद्धा प्वंका बिज्याःपि दीपि श्रद्धालुपि  
चित्तरत्न शाक्य, इखाछे आदिपि जुल । वस्पोलपि सकलसितं  
साधुवाद व धन्यवाद देछाया च्वना ।

अन्तसः नेपाल प्रेसवा नायःपि अले सम्बन्धित प्रेस  
परिवार प्रति आपालं आपालं सुभाय् देछायेगु जिगु तःधंगु  
कर्तव्य जुल ।

थुगु चिकिबाधंगु सफू व्वना व्वमिपिसं अमूल्य ज्ञान  
कया थःथापिनिगु जीवनय् छ्यला जीवन सार्थक याना  
बिज्याये फत दी फत धाःसा सम्पादकया प्रयास सफल भाःपी  
दइगु जुल ।

सब्बे सत्ता दुक्खा मुच्चन्तु !!!

विश्व शान्ति विहार

—भिक्षु ज्ञानपूर्णिक

मीन भवन, नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं ।

२०५०।५।२४

## पिका: पाखें

बुद्धोपदेश सम्पूर्ण मानव जगतयात आदि, मध्य व अन्त्य स्वंगुलि स्थिती अर्थ, हित व कल्याण जुइकोगु उपदेश खः । न्यना, सीका, अभ्यासं थुइका, प्रत्यक्षीकरणं लुइका ज्वने माःगु उपदेश खः । बाह्य स्तरं जक थुकीयागु यथार्थता अवबोध जुइ मखु । कोरा विश्वासं, बाह्य प्रदर्शनं, अतिरंजित प्रशंसां थुकीयात ऊं जक बुलुका बी, यचुइ मखु । उकि सही उपदेशयागु अध्ययन अध्यापन, पठन पाठन, चिन्तन मनन युगयात लवयेक अत्यावश्यक खः । प्रामाणिक बाङ्गमययागु अभावं उकिया आपूर्ति सम्भव मजू । अथे जुया प्रामाणिक शुद्ध, सही ग्रन्थ साहित्य अति महत्वपूर्ण जू, मू वं ।

“सन्ति सुखावास” या छगू चिकीचाघंगु लक्ष्य व उद्देश्य थःगु देया त्रिरत्न प्रति आस्थावानपिन्त थःमं फुथें चार्थें धर्मया सही दिशा क्यने फयेक तःधं चीघंगु ग्यसु लाःगु दुदंगु सार पूर्णगु दिशा भ्रम मजुइगु सफूत छगू निगू छगू निगू यायां पिथना वनेगु खः । खःतु प्रकाशनया ऊवल्य नां कथं पिथनेगु ध्व हे न्हापांगु कुतः तिनि धाये माल । अथेसां थुगु ज्याय् आपालं आपालं प्रेरणा बिया “हस्ते” यायेगु ज्या थनं जुया च्वंगु ता हे दत धाःसां ज्यू । थुकिया खास प्रेरक श्रोत पूज्य भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर हे जुल । उकि वस्पोल प्रति विशेष आभार व्यक्त याना च्वना । थुकि हस्तेयात हैसे

[ छ ]

याना च्वंपि ला श्रद्धालु दायक दायिका उपासक उपासिकापि  
मुख्य घायेमाल । थुगु ज्यायात सुचारु रूपं न्ह्याका यंकेत  
स्वदेशी विदेशी सकलसिगु श्रद्धायात लसकुस दु ।

थुगु निगूगु संस्करण पिथनेत थःगु धर्मदानया अमूल्य  
कुशल चेतना न्ह्यब्वया बिज्याःपि दीपि धर्मप्रेमी श्रद्धालुपिन्तः  
“सन्ति सुखावास” या दुनुगलं निसैंयागु सुभाय् दु ।

निब्बानस्स पच्चयो होतु !

“सन्ति सुखावास”  
चाकुपाट, ललितपुर

Dhamma Digital



## सहयोगी श्रद्धालुपिं :

|    |   |        |
|----|---|--------|
| १) | चित्तरत्न शाक्य, इखाछे                                | १००५।- |
| २) | श्री चन्द्रबहादुर व<br>श्रीमती निर्मला चित्रकार, खाछे | १००१।- |
| ३) | मोहनकाजी वज्राचार्य, वनबहा:                           | १०००।- |
| ४) | मोहनमाया शाक्य, धौग:                                  | १०००।- |
| ५) | धर्मरत्न शाक्य, चाकुपाट                               | १०००।- |
| ६) | रत्नमाया शाक्य, खाछे                                  | ५००।-  |
| ७) | सविना वज्राचार्य, चाकुपाट                             | ५००।-  |

## धलः-पौ

धलः

पौल्याः

छुं खँ

पिकाः पाखँ

सहयोगी श्रद्धालुपि

उत्पलवर्णा स्थविरा

थेरी गाथाटुकथा

उत्पलवर्णा स्थविरा अपदान

उम्मदन्ती जातक

थुगु जीवनया बाखँ

न्हापायागु जीवनया बाखँ

१

२

१८

३७

३७

३९



## उत्पलवर्णा स्थविरा

“वारि पोक्खरपत्तेव” थुगु धर्म-देशना शास्ता जेत-  
वनय् विहार याना बिज्याबले उत्पलवर्णा स्थविरायात सद्देश्य  
याना कना बिज्याःगु जुल ।

छको महाजनपिसं धर्म-सभाय् खँ पिकाल, “क्षीणा-  
श्रवपिसं कामसुखया रसास्वादन याःथे च्वं । इमिसं नं काम  
सेवन याइ, छाय् मयाइ ? इपि नं गंगु सिमाथे ला खः हे  
मखु । भ्वाभः दंगु सिंथे ला खः हे मखु, प्याःगु ला हि दुगु  
शरीर दुपि हे ला खः नि । उकि इमिसं नं कामसुखया  
रसास्वदान या जुइ ।”

शास्ता बिज्याना न्यना बिज्यात, “भिक्षुपि, आः जि  
चयागु अवस्थाय् छु खँ ल्लाना छिपि मुना च्वना ?”

इमिसं लिसः बिल, “थुजा थुजागु खँ ।”

शास्तां आज्ञा दयेका बिज्यात, “भिक्षुपि, क्षीणाश्रव-  
पिसं कामसुखया रसास्वादन नं मया, काम सेवन नं मया ।  
गथे पलेस्वांया हल्य् कुतुं वइगु लः फुति उकी प्यपुना मच्चं ।  
स्थिरं मच्चं । तुला तुला वना कुतुं हे वनीगु खः । अथे हे  
क्षीणाश्रवया चित्तय् नितं प्रकारयागु काम (वस्तुकाम व



[२]

कलेशकाम निथी नं) प्यपुना मच्चं, स्थिरं च्वना मच्चं ।”  
थथे धका स्वापु स्वाना धर्म-देशना यासे थुगु गाथा आज्ञा  
दयेका विज्यात ।

वारि पोक्खरपत्तेव, आरगेरिव सासपो ।

यो न लिम्पति कामेसु, तमहं ब्रुमि ब्राह्मणं ॥

अर्थ- गथे पलेस्वांया हःया द्योने लः व हंया धारय् तू  
च्चनी मखुगु खः (मुलु च्वकाया द्योने तू च्वनी मखुथें)अथे हे  
गुह्य व्यक्ति काम निथी नं प्यपुनी मखु, उजाह्य व्यक्तियात  
जि ब्राह्मण धया च्वना ।

देशनाया अन्तय् आपालं जनपि श्रोतापत्ति आदि  
फलय् थ्यंगु जुल ।

धम्मपदट्टकथा-(द्वितीय भाग)

Dhamma.Digital

## द्वादस निपात

### थेरीगाथाट्टकथा

फिनिगू निपातय् ‘उभो माता च धीता च’ आदि  
उत्पलवर्णा स्थविरा (पाखें व्यक्त याना तःगु) गाथा खः ।  
थुम्ह स्थविरा(मेमेपि स्थविरापिथें तुं)नं पद्मोत्तर भगवानया  
पालय् हंसवती नगरय् छगू कुलगृहय् उत्पन्न जूगु जुल ।  
ल्यासे जुया ज्ञां दुम्ह जूसैलि आपालं जनपि लिसे शास्तायाथाय्

वना घर्मं खँ न्यं वन । अबले शास्तायात ऋद्धिमतीपि मध्यय्  
 छम्ह भिक्षुणीयात अग्रस्थानय् तःगु खना न्हेन्हु यकं बुद्ध प्रमुख  
 भिक्षुसंघयात महादान बिया वं उगु अग्रस्थावया प्रार्थना  
 यात । उम्ह मय्जुं जीवनकाछि कुशल कर्म याना देव व  
 मनुष्य लोकय् चाःहिला जुजुं काश्यप बुद्धया पालय् वाराणसी  
 नगरया किकी घयाम्ह काशी जुजुया गृहय् प्रतिसन्धि ग्रहण  
 याःवंगु जुल । अन न्हेम्ह तताकेहेपि मध्यय् निम्हम्ह जुया  
 नोद्वः दँ तक ब्रह्मचय आचरण याना भिक्षुसंघयात परिवेण  
 दयेका दान याना अनं देवलोकय् उत्पन्न जू वन ।

उगु देवलोकं च्युत जुया हानं मनुष्य लोकय् वःबले  
 छगू गामय् थःम्हं हे ज्या याना जीविका हने माःगु थासय्  
 जन्म का वन । उम्ह मय्जु छन्हु बुँइ च्वंगु छेँ वना च्वंबले  
 वं लँय् दथुइ छगू पुखुली न्ह्यथ्याकं ह्वया च्वंगु पलेस्वाँ खन ।  
 उगु पुखुली क्वहाँ वन । उगु स्वाँ व ताय् तयेया निति पलेस्वाँ  
 हःत नं काल । बुँइ च्वंगु वा माया च्वका ध्यना हल ।  
 छेँचाय् च्वना ताय् सिया न्यासः ताय् दयेका तया तल ।  
 उगु अवस्थाय् गन्धमादन पर्वतय् निरोध-समापत्ति दना  
 बिज्याम्ह छम्ह प्रत्येकबुद्ध बिज्याना उम्ह मय्जुया न्ह्योने दँ  
 बिज्यात । उम्ह मय्जुं प्रत्येकबुद्धयात खना ताय् नापं पलेस्वाँ  
 हया छेँचां क्वहाँ वया प्रत्येकबुद्धया पात्रय् ताय् तया बी  
 धुंका पलेस्वाँ नं पात्र त्वःपुया बिल । अनंलि प्रत्येकबुद्ध भति  
 चिला बिज्यायेवं उह्य मय्जुया मनय् थथे जुल, “प्रव्रजित  
 घयापिन्त स्वाँ आवश्यक मजू । जि स्वाँ कया हया थःम्हं हे



छुइ (क्वखाय्) ।' थुलि मती तथा वना प्रत्येकबुद्धया ह्लातं (पलेस्वाँ) लित काल । हानं मती तल, "यदि आर्ययात स्वाँ आवश्यक मजूगु जूसा पात्र द्योने स्वाँ तयेके बी मखूगु जुइमाः, अवश्य नं आर्ययात (स्वाँ) आवश्यक जू जुइमाः ।" थथे धका मती तथा हानं वना पात्रय् द्योने स्वाँ तथा प्रत्येक-बुद्धयाके क्षमा पवन । "भन्ते, जिगु थ्व ताय् दान यानागुया प्रभावं तायागु संख्या अनुसारं काय्पि दयेमाः । पलेस्वाँ दान यानागुया प्रभावं जन्म जूथाय् पलाः पलाः पतिकं पलेस्वाँ लुया वयेमाः" धका प्रार्थना नं यात । उम्ह मय्जुं स्वया च्वक च्वंक हे प्रत्येकबुद्ध आकाशं गन्धमादन पर्वतय् बिज्यात । उगु पलेस्वाँ नन्दमूल गुफाय् दुने प्रत्येकबुद्धपिसं न्हुया बिज्याइगु त्वाथःया लिक्क पाउदानी दयेका तथा बिज्यात ।

उह्य मय्जुं नं उगु कर्मया प्रभावं देवलोकय् प्रतिसन्धि ग्रहण या वन । जन्म जूसें निसें उह्य मय्जुया पलाः पलाः पतिकं तःपवःगु पलेस्वाँ उत्पन्न जुइगु जुल । उह्य मय्जु अनं च्यूत जुया पर्वतया क्वय् छगू पलेस्वाँ पुखुली पलेस्वाँ मुखुली जम्म का वन । उगु पुखुया आधारय् (अन) छम्ह तपस्वी बास याना च्वंगु जुया च्वन । उह्य तपस्वी सुथ ह्लापनं ख्वाः सिलेया नितिं उगु पुखुली वन । व स्वाँ खना मती तल, "थुगु पलेस्वाँ मेमेगु पलेस्वाँ स्वया तःसकं हे तःपवः, मेमेगु स्वाँत ह्वया नं च्वन, थ्व धाःसा मुखू हे तिति । अवश्यं छ् कारण दयेमाः ।" थथे मती तथा लखय् क्वहाँ वना उगु स्वाँ



ध्वया काल । उगु स्वाँ उम्ह तपस्वीं ध्वया काये मात्रं हे  
 ह्वया वःगु जुल । तपस्वीं पलेस्वाँया गभंय् दुने थसः पाया  
 च्वम्ह मिसा मचायात खन । खसैं निसैं म्हाय्यागु स्नेह लुया  
 वया पलेस्वाँ नापं तुं पर्णशालाय् यंका खाटाचाय् गोतुइकल ।  
 अनंलि उह्य मिसा मचाया पुण्यया आनुभावं बुढा पंचिनं दुह  
 पिहाँ वल । उह्य तपस्वीं उगु स्वाँ गना बनेवं मेगु न्हूगु स्वाँ  
 हया व मचायात (उकी) ध्यन । लिपा उम्ह मचा उखें थुखें  
 व्वां जुया म्हिता जुइ फया वल । अबलेसं निसैं वया पलाः  
 पलाः पतिकं पलेस्वाँ लुया वइगु जुल । म्हासुसे सुवर्णं वर्णगु  
 वयागु वर्णं जुया च्वन । उम्ह मय्जु देव वर्णय् मध्यंम्ह जुया  
 नं मनुष्य वर्णं पुला वंम्ह जुया च्वन । उम्ह मय्जु बौम्ह  
 फलफूलया निति पिहाँ वनीगु बखते पर्णशालाय्स च्वना  
 च्वनीगु जुया च्वन । छन्हुया दिनय् उह्य मय्जु ल्यासे जुया  
 वये धुंका बौम्ह फलफूलया निति (जङ्गलय्) वना च्वंबले  
 छम्ह ब्याघां वयात खना बिचाः यात, “मनूतय्के थुलि तकं  
 बांलागु रूप मडु । वयात परीक्षा याये माल ।” थथे मती  
 तथा तपस्वी लिहाँ वइगु पिया च्वन । उम्ह मय्जु बौम्ह  
 लिहाँ वःगु खनेवं लँस्वः वना वयागु ह्लातं खःसू व कमण्डलू  
 काल । लिहाँ वया फेतुना च्वंम्ह उम्ह तपस्वीयात थःम्हं  
 याये माःगु कर्तव्य धर्म याना वयन । अबले उम्ह ब्याघां व  
 मिसा मचायात मनू धयागु सीका तपस्वीयात अभिवादन  
 याना फेतुत । तपस्वीं उम्ह ब्याघायात वन मूल फल व लखं  
 आमन्त्रण याये धुंका न्यन, “भो पुरुष ! ध्व हे थासे च्वनेगु

[६]

जुइगु ला वा वने तिनिगु ?” भन्ते, वने तिनिगु । थन चवनां छु याये ?

तपस्वी—ध्व मचायात छं खंगु कारण थनं वने धुंका सुयात मघाःसे चवने फइगु खः ला ?

व्याधा— “यदि आर्यया इच्छा मदुसा छु घका घया जुइ !” थथे खं ल्ला ल्लां तपस्वीयात वन्दना याये धुंका हानं लिहाँ वयेगु बखते लँ लुमंकेत घका सिमा कच्चायागु संकेत सिमायागु संकेत चि समेतं तथा व लिहाँ वःगु जुल ।

उम्ह व्याधा वाराणसी वन । जुजुया दर्शनय् थयन । जुजुं न्यन, “छ छाय् वयागु” ? “महाराज ! जि छःपिनि व्याधा खः । पर्वतया ववय् आश्रयंम्ह स्त्रीरत्न खना वया च्वं चवना ?” थथे घका फुकं खबर न्यंकल । उम्ह जुजुं वयागु खं न्यना हथासं हथासं पर्वत ववय् वना लिक्कसं लाःगु थासे डेरा दयेका व्याधा व मेमेपि मनूत लिसे तपस्वीया भोजन कृत्य सिधयेका फेतुना चवनीगु इलय् लाका अन वन । अभि-वादन याना कुशलवार्ता खं ल्लाये सिधयेका छसिलिक्क फेतुत । जुजुं तपस्वीयागु प्रव्रजित परिष्कारत तुति ववय् तथा घाल, “भन्ते, थुगु थासय् चवना छु याना चवनेगु, नु बिज्याहुँ ।”

तपस्वी—महाराज ! बिज्याहुँ ।

जुजु— “भन्ते ! ज्यू दये । छःपिनि समीपय् स्वभःव मिले मज्जूग परिषद् दयाचवन” थथे घका जि न्यना । ध्व प्रव्रजितपिनि निति कथं ह मज्जू, भन्ते ! वयात जि नापं छवया बिज्याहुँ ।”



तपस्वी-मनूतय्गु मन सन्तोष याये अःपु मजू । यक्व-  
सिया दथुइ (जिमि म्हाय् मचा) गथे याना च्वन्ती ?

जुजु-जिमिसं रुच्चि तयागु अबस्थां निसें मेमेपि स्वया  
नं जेष्ठ श्रेष्ठगु स्थानय् तथा हेर बिचार याये भन्ते !

उम्ह तपस्वीं जुजुया खँ न्यना मचां निसें छ्चला तथा  
तःगु नां अनुसारं “जि म्हाय् पद्मावती” धका म्हाय्यात  
सःतल । उम्ह मय्जु छ्गू शब्दं हे पणंशालां पिहाँ वया बौयात  
अभिवादन् याना दना च्वं वल । अनंलि वयात बौम्हं घाल,  
“म्हाय् मय्जु, आः छ् ल्यासे जुल । थुगु थासे जुजुं खंसां  
निसें च्वने योग्य मजुल । छ् जुजु नापं हे हूँ ।” उम्ह मय्जुं  
“ज्यू हवस् बुबा” धका बौम्हसिगु बचन स्वीकार याना ख्व  
ख्वं दना च्वन । जुजुं, “श्वया बौयागु मच नं परीक्षा याना  
स्वये मानि” थथे मती तथा उगु हे थासय् दांया द्वाँय्  
(पद्मावतीयात) थना अभिषेक बिल । अनंलि उम्ह मय्जुयात  
व्वना थःगु नगरय् हल । अन थ्यंसां निसें मेपि मिसातय्त्त  
स्वः हे मस्वःसे व नापं हे जक म्हाइपुका रमन् याना च्वन ।  
इपि मिसातय्त्सं ईर्ष्यां चूर जुया व व जुजुया दथुइ भेद हयेगु  
इच्छा याना थथे घाल, “महाराज ! श्व मिसा मनुष्य  
जातयाम्ह मखु । छ्ःपिसं मनूत जुइगु थासय् पलेस्वाँ बुया  
वइगु गनं स्वये नं ला ? अवश्य नं श्व मिसा लःसिं जुइमाः ।  
महाराज ! श्वयात पित्तिना छ्वया बिज्याहूँ ।” जुजु इमि  
खँ न्यना सुमुक च्वं च्वन ।



छुं समय लिपा उम्ह जुजुया प्रत्यन्त देशय् विद्रोह  
 जुल । वं “पद्मावती ऊयातुगु गर्भे दुम्ह जुल” थथे मती तथा  
 नगरय् तोता प्रत्यन्त देशय् वन । अनंलि इपि मिसातय्सं वया  
 सुसारेयात घुस बिया “वया मचा बुइवं हे व मचायात छले  
 चीका छगः सिं ग्वंयात हिं बुत्तु बुला न्होने तथा ब्यू” धका  
 घाल । गुलिचां मदुवं पद्मावतीया नं गर्भावस्थान जुल ।  
 महापद्मकुमार छम्हसिनं हे जक गर्भय् प्रतिसन्धि ग्रहण याःगु  
 जुल । ल्यं दुपि छम्ह पा न्यासः मचात महापद्मकुमार मांया  
 गर्भं पिहाँ वया गोतुला च्वंगु अवस्थाय् संसेदज जुया जन्म  
 काः वःपि जुल । अनंलि उम्ह सुसारे नं “श्व महारानीयाके  
 आः तकं होश मदुनि” धका सीका छगः सिंग्वंयात हिं बुत्तु  
 बुला न्होने तथा इपि मिसातय् संकेत बिल । इपि न्यासः  
 मिसातय्सं म्हति छम्ह छम्ह मचा ज्वना सिकःमिया थाय्  
 छ्वया बाकसत हयेके बिया थःथपिसं ज्वना वःपि मचातय्  
 उकी थ्यना पिने छाप नका तथातल ।

पद्मावतीं नं होशं चायेका उम्ह सुसारेयाके न्यन,  
 “अय् मैचा ! छु बुल ? उम्ह सुसारे नं वयात (महारानीयात)  
 ख्याना “गनं छं मचा दइ, श्व हे का छं प्वाथं पिहाँ वःम्ह  
 मचा” धका हिं बुत्तु बुला च्वंगु सिं ग्वंचा न्होने तथा बिल ।  
 छम्ह महारानी व खना मन सुख मदयेका “उकियात याकनं  
 चिरफाया चीका छ्व । सुं छम्हसिनं खन धायेवं मछालापुसे  
 च्वंका च्वने माली” धका घाल । उम्ह सुसारे नं वयागु खं  
 थ्यना हितचिन्तकम्हथे जुया सिं त्वाकः फाया भुतुली दुया बिल ।

(छु समय लिपा) जुजु नं प्रत्यन्तं लिहाँ वया नक्षत्रया प्रतीक्षा यायां शहरं पिने डंरा दयेका च्वंचवन । अनंली इपि न्यासः मिसातयसं जुजुयात लँस्वः वना थथे घाःवन, “महाराज ! छःपिसं जिमिसं घयागु खँ पत्याः मया । जिमिसं घयागु खँ कारण हे मदुगु खँथे च्वं । छःपिनि महारानीया भ्वातिनीयात सःता न्यना बिज्याहुँ । छःपिन महारानीं सिं त्वाकः जम्म विल । जुजु उगु कारण परीक्षा हे मयासे “लःसिँ हे जुइमाः थ्व” धका वयात छेँ नं पितिना छ्वत । उम्ह महारानी राजगृहं पिहाँ वने मात्रं पलेस्वाँत नं लोप जुया वन । शरीरयागु छ्यंगुया बणं नं विवणं जुया वन । उम्ह महारानी याकचा हे लँ दथुं दथुं वना च्वंगु जुल । अबले वयात छम्ह उमेरं गाःम्ह बुढि खना म्हाय्यागु स्नेह उत्पन्न याना “यः मई, छ गन वने त्यवागु ?” धका न्यन । जि छम्ह आगन्तुक खः, च्वनेगु थाय् मा मां चाःहिला जुया च्वं च्वना । “यः मई, थन वा” धका च्वनेगु थाय् बिया नसा त्वँसा ज्वरेयात ।

थुगु हे कथं उम्ह महारानी अन च्वना च्वं च्वं बले इपि न्यासः महारानीपिं छगू हे रायपि जुया इमिसं जुजुयात थथे धान, “महाराज, छःपि युद्धय् बिज्याःगु बखते जिमिसं ॥ङ्गा- देवीयाके ‘जिमि महाराज युद्धय् विजयी जुया लिहाँ वइगु बखते बलिकर्म याना लखय् मिहता म्हाइपुकेगु याये’ थथे धका प्रार्थना याना तयागु दु । महाराज ! (जिमिसं) थ्व खँ सीके बिया च्वं च्वना ।”



जुजु इमिगु वचन द्वारा लयताम्ह जुया गङ्गाय् लखय्  
 म्हिता न्ह्याइपुकः वन । इपि मिसात नं थःथःपिसं स्वःथना  
 तया तःगु बाकसत सुचुका हया खुसो वना इपि बाकसचात  
 गुप्त याना तये निंति गां न्यया न्यया हे लखय् ठुकुलु ब्वावा  
 बाकसत तोता छ्वत । इपि फुक बाकसचात नाप नापं व्वय्  
 पाखेयागु लःया धारय् प्यना तःगु जालय् तःक्यं वन । लखय्  
 म्हिते सिधयेका जुजु लखं थहाँ वये धुं कूगु बखते जाल लिका-  
 वंपिसं इपि बाकसचात खना जुजुयाथाय् यंकल ।

जुजुं बाकसचात स्व स्वं, “भो बाकसचाय् छु खः”  
 धका न्यन ।

इमिसं लिसः बिल, महाराज ! जिमिसं मस्यू ।

उम्ह जुजुं इपि बाकसचात चायेके बिया स्वःगु बखते  
 दकसिबे ह्लापां महापद्मराजकुमारयागु बाकस चायेके बिल ।  
 इपि फुकसितं बाकसचाय् दुने स्वःथने यंकुगु दि निसें पुण्ययागु  
 प्रभावं याना इमिगु बुढा पतिचां दुरु पिहाँ वःगु जुया च्वन ।  
 शक्र देवराजं उम्ह जुजुया शंका मदयेकेत बाकसचिया दुने  
 आखः च्वयेके ब्यूगु जुया च्वन, “थुपि राजकुमारपि  
 पद्मावतीया गर्भय् उत्पन्न जूपि वाराणसी जुजुया कार्यापि खः ।  
 इमित पद्मावतीया विरोधी जुया च्वपि न्यासः मिसातय्सं  
 बाकसचाय् दुने तया लखय् वांछ्वःगु जुया च्वन । थ्व कारण  
 जुजुं सीके बी माल । “बाकस पुसा चाये मात्रं जुजुं



आखः ब्वंके बिया उकी दुने मचा खना महापद्मकुमारयात बुया कया तुरन्त रथ तयार याके बिल, “सलत सजे घजे या । थौं जि शहरय् दुहां वना गुलि गुलि मिसातय्त् प्रेम या (चि कयं) वने मानी ।” थथे धका उत्तमगु प्रासादय् थहाँ वना किसिया गःपतय् द्वःछि पांय्मो तया क्वखायेका शहरय् नाय्खि च्वयेके बिल, सुनां पद्मावती (महारानी) खं वं थ्व द्वःछि दांप्वः ग्रहण याये फु ।”

थ्व खँ न्यना पद्मावतीं (वयात लहिना तःम्ह धर्म-माता) मांम्हसित संकेत बिल, “यः मां, किसियागु गःपतय् च्वंगु द्वःछि दांप्वः कया हति ।”

मांम्हं धाल, “जि थुजागु दांप्वः काये मच्छाः ।”

पद्मावतीं निको स्वको धायेवं मांम्हं न्यन, ‘य मई, छु घया कायेगु ?’

म्ह्याय्म्हं लिसः बिल, “जिमि म्ह्याय् नं पद्मावती देवीयात खंगु दु; थथे धका का ।”

उम्ह बुढि का सा का जूगु जुइ धका वना द्वःछि दांप्वः ग्रहण यात ।

अनंलि वयाके मनूतय्सं न्यन, ‘भो माता, छं पद्मावती देवी खँ ला ?’

वं धाल, ‘जि ला मखं, तर जिमि म्ह्याय् नं खं ।’

इमिसं “भो माता ! व छं म्हाय् गन लय् ?” थथे  
धया उम्ह बुढी नाप वना पद्मावतीयात म्हसीका तुती पाली  
भोपूवन ।

अबले व बुढि मती तल, “थुम्ह मय्जु हे पद्मावती  
देवी खनि सा” धका सीका “थुम्ह मय्जु” तःसकं ऊयातूगु  
ज्या यात । थपाय्सनेम्ह जुजुया महेषी जुया नं थुजागु थासय्  
छुं हे सुरक्षा मदयेका चवनेगु यात ।”

इनि राजपुरुषपिसं पद्मावतीया छेँ तुयुगु वस्त्रं भुंके  
विया लुखाय् पाः तयेका वना जुजुयात खबर बिल । जुजु  
लुंयागु पालकी छ्वया बिल । उम्ह पद्मावतीं “जि थुजागु  
रूपं वने मखु, जि च्वं च्वनागु थुगु थासं निसें राजदवाश्  
थ्यंकं उकिया बिच्चे बिच्चे उत्तमगु विचित्रगु लासा लायेके  
बिया च्वय् सुवर्णं वर्णगु चित्र बिचित्रगु तिमिला दुगु कापः-  
यागु इलां प्यंके बीमाः । जि थःथःमं छाय्पिया निति सम्पूर्णं  
अलंकारत छ्वया हःसा वरू जि न्यासि वने । थथे जुइबले  
नागरिकपिसं जिगु सम्पत्ति खनि” धका धाल ।

जुजुं “पद्मावतीया इच्छा अनुसारं थ या” धका  
बचन बिल ।

अनंलि पद्मावती सम्पूर्णं तिसा वसतं छाय्पिया  
राजगृहय् वनेगु धका उगु लँ स्वया वन । अबले उम्ह  
पद्मावतीं पलाः तःतःगु थासय् पुष्ट पुष्टगु उत्तमगु चित्र



विविन्न लासात ह्वःह्वः गना पलेस्वांत ह्वया ह्वया वल । वं  
महाजनपिन्त थःगु सम्पत्ति वयना राजदवर्रिय् थहाँ वना  
इपिं फुकं चित्र विचित्रगु कापःयागु लासात उम्ह (थःत पालन  
पोषण याना तःम्ह) बुढीयात पालन पोषण याना तःगु मूल्य  
रूपे बीके बिल ।

जुजुं नं इपिं न्यासः मिसातयत् सःतके बिया धाल-  
“देवी, थुपिं सकलें मिसात छं भ्वातित याना बियागु जुल ।”  
हवस् महाराज ! थुपिं फुकसितं जित भ्वातिया रूप्य् बियागु  
खँ सम्पूर्णं शहर्य् सीके बी माल ।

जुजुं शहर्य् नाय्खि च्वयेके बिल, “पद्मावतीयात  
महीपिं थुपिं न्यासः मिसातयत् वया हे भ्वातित याना बियागु  
जुल ।” उम्ह पद्मावतीं इपिं फुक मिसातयत् सकल नागरिक-  
पिसं दासी रूप्य् मती तःगु खँ सीका जुजुयाके न्यन,  
“महाराज ! जिं जिमि दासीपिन्त दासी भावं मुक्त याना  
बी फूला ?”

जुजुं धाल, ‘देवी, व छंगु इच्छा खः ।’

अथे जूसा इपिं नाय्खि च्वयेकूपिन्त हे सःतके बिया  
‘पद्मावती देवीयात वया दासी याना व्युपिं फुकं न्यासः  
मिसातयत् वं दासी भावं मुक्त याना बिल धका हानं नाय्खि  
च्वयेके बिया बिज्याहूँ ।’ थुकथं उम्ह पद्मावतीं इमित दासी  
भावं मुक्त याना बी धुंका छम्ह पाः न्यासः काय् मचातयत्



भरण पोषण याये निति इमिगु ह्लाती हे लः ह्लाना थःम्हं  
महा पद्मकुमार छम्ह जक ग्रहण याःगु जुल ।

अनं लिपा इपि कुमारपि म्हिता जुइगु इलय् थ्यंबले  
जुजुं उद्यानय् विभिन्न प्रकारयागु म्हितेगु थाय् दयेके बिल ।  
इपि फुक फिखुदंया उमेरय् थ्यंबले सकलें छपुचः जुया  
उद्यानय् पलेस्वां नं त्वःपुया च्वंगु मङ्गल पुष्करणी म्हिता  
च्वं च्वंगु बखते न्हून्हुगु पलेस्वांत ह्वया वःगु पुलांगु पलेस्वांत  
पलेस्वां दं कुतुं वया च्वंगु खना “थुगु निर्जाव जुया च्वंगु  
पलेस्वांत हे थुजागु रूपं जीणं जुया वना च्वं च्वन; जिमिगु  
शरोरया छु खं । थ्व शरीर नं अवश्यमेव थुजागु हे गति  
दुगु जुइ तिनी” थये धका (अनित्य) आरम्भण ग्रहण याना  
सकलें सकलें हे प्रत्येक बोधिज्ञान उत्पन्न जुइका दना वं वं  
पलेस्वांया केशरीया द्योने मुलपति थ्याना उकी उकी फेतु  
बिज्याःगु जुल ।

अनंलि इपि राजकुमारपि नापं वःपि राजपुरुषपिसं  
दि यक्वं फुना वंगु सीका, “आर्यपुत्रपि, छलपोलपिनिनु ई  
सीका बिज्याहुँ” धका निवेदन या वन । इपि सकलें मौन  
जुया च्वं च्वन । मनूत वना जुजुयात कें वन, “महाराज !  
कुमारपि पलेस्वांया केशरी द्योनय् फेतुना च्वं च्वन ।  
जिमिसं लिहाँ वनेत निवेदन या वना नं छगू शब्द तकं नै  
वाना महः ।”

जुजुं हुकुम जुल “इमि यत्तले फेतुना च्वने व्यु ।”

इपि राजकुमारपिसं चच्छ्रयंकं पाः तयेका सुरक्षित  
 जूपि जुया पलेस्वाया केशरी द्योनय् फेतुना हे अरुणोदय  
 जुइकल । कन्हे खुनु मनूत लिक्क बना निवेदन या वन,  
 “राजकुमारपि ! समय सीका बिज्याहुँ ।”

इमिसं घाल, “जिपि राजकुमारपि मखु । जिपि ला  
 प्रत्येकबुद्धपि धका खः ।”

“आर्यपुत्रपि ! छत्पोलपिसं ऊयातुसे च्वंगु खँ घया  
 बिज्यात । प्रत्येकबुद्ध घयापि छत्पोलपिथे मखु । (वस्पोलपि  
 ला खालि निलांगु हाकः जुइक जक सं दारी दुपि जुया  
 अष्टपरिष्कारं युक्त जुया च्वनीपि खः ।” अबले इमिसं  
 (राजकुमारपिसं) जःगु ह्लातं छचनय् पित्तु पिल । अबले  
 हे इमि गृहस्थी भेष तना वन । शरीरय् अष्टपरिष्कार नं  
 धारण जुया वल । अनं लिपा महाजनपिसं स्वया च्वंक  
 च्वंकं हे आकाशं नन्द मूलक गुफा दुथाय् (वस्पोलपि सकलें)  
 बिज्यात ।

उम्ह पद्मावती देवीं नं “जि यक्व काय् मचात दुम्ह  
 जुया आः काय् मचात मदयेका च्वने माल” धका हृदय शोक  
 जुइका उगु हे शोकं मृत्यु जुया राजगृह नगरय् ध्वाखाया  
 लिक्क दुगु गांमय् थःगु हे ह्लातं ज्या याना जीबिका याये  
 माःगु थासय् जन्म का वन । छुं समय लिपा कुलगृहय् बना  
 छन्हुया दिनय् थः भातयागु बुँइ यागु (जा व्वाति) व्यू बना  
 च्वंगु बखते इपि थःम्ह हे काय् जुया बिज्याःपि प्रत्येकबुद्धपि



मध्यय् दथुइ लाःपि च्याम्ह प्रत्येकबुद्धपिन्त भिक्षाचरण यायेगु  
इलय् आकाश विज्याना च्वंगु खना काचा काचा वना थः  
भातयात कँ वन, “आर्यं । प्रत्येकबुद्धपिन्त स्वः, वस्पोलपिन्त  
निमन्त्रणा याना भोजन याके नु ।” वं (भातम्हं) घाल,  
“थुपि फुक श्रमण ऋगः घयापि का, मेमेगु थासय् नं थथे हे  
व्वया च्वनीगु जुया च्वन । थुपि प्रत्येकबुद्धपि मखु ।” थथे  
घका इमि खँ ल्लाना च्वंक च्वंकं हे लिक्कसं लाःगु थासय्  
वस्पोल (प्रत्येकबुद्ध) पि क्वहाँ बिज्यात । उम्ह मय्जुं  
उखुनुया दिनय् थःगु भाग खाद्य भोजन वस्पोलपिन्त दान  
याना थथे घका निवेदन यात, “कम्हे नं (छल्पोलपि) च्याम्ह-  
सिनं जिगु भोजन ग्रहण याना बिज्याहँ ।”

‘ज्यू उपासिका, छंगु सत्कार थुलि हे थजू । आसन नं  
च्यागू हे थ जुइ ब्यू । मेमेपि नं आपालं प्रत्येकबुद्धपित दर्शन  
याना छं थःगु चित्त प्रसन्न याये दइ तिति ।’

उम्ह मय्जु कन्हे खनु च्यागू आसन लाया च्याम्हसित  
सत्कार सन्मान याये निति भोजन तयार याना च्वं च्वन ।

निमन्त्रणा याना हःपि प्रत्येकबुद्धपिसं ल्यंदुपि (प्रत्येक-  
बुद्धपिन्त) संकेत बिल ! “मारिषपि ! थौं मेथाय् बिमज्यासे  
छल्पोलपि सकसिनं थः मांयागु संग्रह (उपकार) याना  
बिज्याहँ ।” इपि वस्पोलपिनिगु वचन न्यना सकलें छगू पाखं  
आकाशं विज्याना (थःपिनि ल्लापायाम्ह) मांयागु छेँया लुखाय्  
प्रकट जुया बिज्यात । उम्ह मय्जु नं न्ह्यवः संकेत प्राप्त जुइ



धुकंगु जुया आपालं प्रत्येकबुद्धपिन्त खना नं कम्पित मजू ।  
 वस्पोलपि सकसितं गृह्य प्रवेश याका आसनय् फेतुके बिल ।  
 वस्पोलपि छसिकथं फेतुना बिज्याःगु बखते गुम्हम्ह प्रत्येकबुद्धं  
 मेगु च्यागू आसन निर्माण याना थः स्वयं मूल आसनय् फेतुना  
 बिज्यात । गुलि गुलि आसन वृद्धि जुया वन, छे नं चक्कना  
 वं वन । थुकथं वस्पोलपि सकलें फेतुइ धुनेवं उम्ह मय्जुं  
 च्याम्ह प्रत्येकबुद्धपिन्त तयार याना तःगु सत्कार भोजन न्यासः  
 प्रत्येकबुद्धपिन्त परिपूर्ण जुइक दान यात । च्यापवः दँ सहितगु  
 वंचुगु पलेस्वाँ हया निमन्त्रणा याना बिज्याःपि प्रत्येकबुद्ध-  
 पिनिगु पादमूलय् तथा थथे घका प्रार्थना यात, “भन्ते, जि  
 गन गन जम्म जुल, अन अन जिगु शरीर वर्ण थुपि वंचुगु  
 पलेस्वाँया दुने गर्भय् च्वंगु वर्णथें जुइमाः ।” प्रत्येकबुद्धपि  
 मांयागु दानानुमोदन याना गन्धमादनय् हे लिहाँ बिज्यात ।

उम्ह मय्जु नं जीवनकाँछि कुशल कर्म याना अनं च्युत  
 जुया देवलोकय् उत्पन्न जुल । थुम्ह (गौतम) बुद्ध उत्पन्न जुया  
 बिज्याःगु बखते श्रावस्ती श्रेष्ठि कुलय् जम्म जू वल । वंचुगु  
 पलेस्वाँयागु गर्भं समानगु वर्ण दुहा जुया वयात्त उत्पलवर्णा  
 घका नां छुना व्यूगु जुल । अनंलि व (उत्पलवर्णा) ल्यासे  
 जुया वसेलि सम्पूर्ण जम्बूद्वीपय् च्वंपि जुजुपि व श्रेष्ठिपिसं  
 (अबु) सेठयाथाय् दूत छ्वया हल, “छिकपिनि म्हाय्मचा  
 जिमित बिया दिसँ ।” दूत छ्वया महःपि मदु घाःसां जिल ।  
 अनंलि सेठं बिचाः यात, ‘जि फुकसिगु मन तये फइ मखु,  
 छगू उपाय ला याये हे माली ।”

उकि छम्हु म्हाय्यात सःता थथे न्यन, “मई, छु छु प्रव्रजित जुइ फू ला ?” अन्तिम जन्म दुम्ह ‘पच्छिम-भविक’ जूगुलिं बौह्मसिगु वचन वया निरिति सच्छिको दायेका तःगु चिकं छयनय् लुना व्युगुथें जुल । उकि वं बौह्मसित घाल, “य बा, जि प्रव्रजित जुइ ।” वं (बौम्हं) वयात सत्कार याना भिक्षुणी आश्रमय् यंका प्रव्रजित याना बिल । प्रव्रजित जुया गुलिचां मदुवं वयात उपोसथागारय् पाः वल । व मत च्याका उपोसथागारय् बँ पुना मतयागु ज्वालाय् निमित्त ग्रहण याना च्वं च्वं हानं हानं मतय् (ध्यान तया) स्वया यंकूगु बखते तेजो-कसिण आरम्मण द्वारा उत्पन्न जुइगु ध्यान उत्पन्न याना काल । उकियात हे पृष्ठभूमि दयेका अरहन्तत्वय् थ्यंक वन । अरहत्त फलया लिसे लिसे हे अभिज्ञा व प्रतिसम्भदा नं सिद्ध जुल । विशेष रूपं विभिन्न ऋद्धि क्यनेगुली परिचितगु बानी दुह्म जुल । उकि अपदानय् (निम्नः कथं) वर्णन याना तःगु जुल ।

## उत्पलवर्णा स्थविरा अपदान

ऋद्धी पारगामी जुइ धुंकूह्म भिक्षुणी उत्पलवर्णा शास्तायागु पादय् वन्दना याये धुंका थुगु वचन प्रकट याना विज्यात ।

हे महामुनि ! (जि) जन्म जुइमाःगु जाति संसारं उत्तीर्णं जुइ धुन । जि सम्पूर्णं दुःखयात क्षीण याना छ्वये धुन । ध्व खँयात (जि) —



जिन शासनय् प्रसन्नपि गुलि नं परिषदपि दु, इपि फुकसितं कना च्वना । जिनया न्होने यदि जि छुं अपराध याना तयागु दुसा हे जिन । जित क्षमा याना बिज्याहुं ।

हे महावीर ! संसारय् चाःचाःहिला जुया च्वनाह्य जिके यदि छुं द्वं बिद्वं दत घाःसा व खँ नं जि कना च्वना । उगु जिगु द्वं बिद्वंयात नं माफ याना बिज्याहुं ।

(शास्तां आज्ञा दयेका बिज्यात-) हे जिह्य शासन-कारी ! आः थन प्यता प्रकारया परिषदपि दया च्वन । गुलि नं शंका उपशंकात दुगु खः, उकियात नं छं मदयेका छ्वः । छंगु ऋद्धि नं छं क्यं ।

(उत्पलवर्णा भिक्षुणीं घया च्वन)- हे महावीर ! हे प्रज्ञावान !! हे ज्योतिर्घर !!! जि छःपिनि म्हाय्मचा खः । जि ह्लापा यक्वं यक्व थाकुसे थाकुसे च्वंगु दुष्कर अति-दुष्कर कर्मत याये धुन ।

जिगु रूप-लावण्य उत्पलथें जाःगु जुया च्वन । जिगु नां नं उत्पलवर्णा जुया च्वन । हे महावीर ! जि छःपिनि श्राविका खः, हे चक्षुमान ! जि छःपिनिगु पादय् वन्दना याना च्वना । ... ..

राहुल नां दुह्य छःपिनि काय्मचा खः । म्हाय्मचा जुया च्वनाह्य जिगु नां उत्पलवर्णा खः । हे वीर ! जिगु ऋद्धि स्वया बिज्याहुं । शास्तायात जि थःगु बल क्यने ।

(अनंलि वस्पोलं) थःगु पाः ह्लातय् चिके तयेगुथें व  
मचायात ह्लाती म्हितिकेथें प्यंगू समुद्रयात पाः ह्लाती तथा  
क्यन ।

ल्याय्हा जुया बःहा युवकं विचित्रगु गुंसिघाय्यात  
लिना काइथें पृथ्वीयात ल्हना पाः ह्लाती तथा क्यन ।

चक्रवाल समानगु पाः ह्लाति छचनय् त्वःपुया अनेक  
प्रकारयागु वर्णं दुगु रंगी बिरंगी बर्षा बार बार याना क्यन ।

भूमियात कुतिप्वाकः दयेका ल्वहँचा बाकुयात वा याना  
सुमेरुयात मूसः दयेका ल्यासेपिसं कुतिवायेथें यावा क्यन ।

जि बुद्ध श्रेष्ठया म्हाय्मचा खः । जिगु नां उत्पलवर्णा  
खः । जि अभिज्ञायात थःगु बसे तये धुन । जि छःपिनिगु  
शासन पालन याइह्य खः ।

विभिन्न प्रकारयागु ऋद्धि क्यने धुंका लोकनायकयात  
थःगु नां व गोत्र न्यंका, हे चक्षुमान ! छःपिनिगु पादय् जि  
वन्दना याना च्वना ।

हे महामुनि ! जि ऋद्धि, दिव्य-श्रोत घातुइ व  
चेतोपरिय ज्ञानय् वशी प्राप्तह्य खः ।

जि पूर्वं जन्मया खँ स्यू । दिव्यचक्षुयात जि शुद्ध विशुद्ध  
याये धुन । सम्पूर्ण आश्रवक्षय जुइ धुं कल । आः जिगु पुनर्जन्म  
मन्त ।



महर्षीपिनिगु स्वभाव अनुसार अर्थ, धर्म, निरुक्ति वर्थें  
तुं प्रतिभानय नं जिगु ज्ञान शुद्ध व निर्मल जुया च्वंगु दु ।

न्हापा न्हापायापिं जिनाग्रपिनिगु संगम जि छःपिनिगु  
न्होने क्यना बी धुंगु दु । हे महामुनि । जि छःपिनिगु निति  
पूर्ण याना वयागु अधिकार जिके यक्वं यक्व दु ।

हे मुनि ! जि पूर्ण याना वयागु फुकं कुशल कर्मत  
स्मरण याना बिज्याहूँ । छःपिनिगु निति जि कुशल संचय  
याना वयागु खः ।

(छःपिसं जित) अभव्यस्थानं वजित याना अनाचार  
यायेगुलि बचे याना बिल । हे महावीर ! छःपिनिगु निति जि  
थःगु उत्तमगु जीवन परित्याग याये धुन ।

फिद्धः कोटि तक थःगु जीवन जि पाये धुन । हे  
महामुनि ! छःपिनिगु हे लागी व जि परित्याग याना  
वयागु खः ।

अबले अति हे विस्मित चायेकाच्च्वंपि सकसिनं ह्लाः  
निपाः बिनित्त याना छ्यनय दिका, 'हे आर्या ! छःपि गुकथं  
थथे अतुलगु ऋद्धि पराक्रम दुम्ह जुल कना बिज्याहूँ' धका  
इमिसं जित घाल ।

छगू लक्ष कल्प न्हापा कन्यापि मध्यय साधु (बांला)  
धयागु सम्मति प्राप्त जुइका च्वनाह्य जि अबले विमला  
धयाम्ह नागकन्या जुया च्वनागु खः ।

जिन शासनय् प्रसन्न जुया च्वंम्ह महानागराजं  
महान तेजस्वी पद्मोत्तर बुद्धयात श्रावकर्पि सहित निमन्त्रणा  
यात ।

रत्नमय मण्डप, रत्नमय आसन, रत्नमय फि ह्वला  
तःगु लँ सम्पूर्ण रत्नमय उपभोग व रत्नमय ध्वांयु नं छाये-  
पिया तःगु मार्गं तथाय याना सम्यक्-सम्बुद्धयात बाजा गाजा  
सहित लँस्वया स्वागत या वन ।

प्यंगु परिषदं छ्चालं चाहुइका च्वना बिज्याःम्ह  
लोकनायक महान नागराजया भवनय् परमासनय् फेतुना  
बिज्यात ।

नागराजं अत्युत्तमगु अन्न पान खाद्य भोज्य पदार्थत  
महायशस्वी तथागतयात प्रदान यात ।

भिगु विचारं भोजनोपरान्त पात्र सिला बिज्याये  
धुंक्म्ह सम्बुद्धं महान ऋद्धिमती नागकन्या सहित सकसितं  
अनुमोदन याना बिज्यात ।

अतिप्रफुल्लित व अतिप्रसन्न जुया बिज्याःम्ह महान  
यशस्वी संवज्ञयात खना नागकन्या नं अत्यन्त प्रसन्न जुया  
शास्ता प्रति सुनिबद्धगु चित्त दुम्ह जुया च्वन ।

जिगु चित्तयात सीका उगु अवस्थाय् महावीर  
तथागतं ऋद्धि द्वारा जलजुत्तमा धयाम्ह भिक्षुणीयात क्यना  
बिज्यात ।



उम्ह विशारदम्ह भिक्षुणीं अनेक प्रकारयागु ऋद्धि प्रातिहार्यं क्यना बिज्यात । प्रमुदितम्ह प्रसन्न चित्त जुया च्वंम्ह जि शास्तायात थथे बित्ति याना ।-

ध्व ऋद्धि प्रातिहार्यं जि खन । थुकिं सकलें प्रसन्न जुइ धुन । हे वीर ! गुकथं याना उम्ह भिक्षुणी ऋद्धी सुविशारदम्ह जुल ।

(बुद्धं धया बिज्यात-) वचन रूपी धर्मं जन्म जूम्ह जिम्ह औरस पुत्री महान ऋद्धिमतीम्ह जुया च्वन । जिगु शासनयात पूर्णं याइम्ह जूया नितिं ऋद्धि विषयय् सुविशास-  
दम्ह जुल ।

बुद्धयागु वचन न्यना अबले जि थथे धका प्रार्थना याना, "जि नं अथे हे ऋद्धी सुविशारदम्ह जुइ दयेमाः ।" हे नायक ! अबले जि प्रमुदितगु उत्तमगु मन दुम्ह जुया भविष्यय् जि नं अथे हे जुइतिनि धका प्रसन्न जुया ।

अनं लिपा जि प्रभास्वरगु मण्डपय् मणिमय पलङ्कय् बिज्याना च्वंम्ह संघ सहितम्ह लोकनायकयात अन्नपानं संतर्पित याना ।

नागपिनिगु अति प्रवरगु स्वां "अरूण" धयागु पलेस्वां "थुजागु हे जिगु वण जुइमाः" धका लोकनायकयात जि पूजा याना ।

उगु सुकृत्य कर्मया कारणं व चेतना प्रणिधी द्वारा मनुष्य देह तोता त्रयस्त्रिंशत् देवलोक्य जन्म का वना ।

अनं च्यूत जुया गबले जि हानं मनुष्य लोक्य जन्म काः वया । अबले प्रत्येक सम्यक्-सम्बुद्धपिन्त पलेस्वां नं त्वःपुया भिक्षा-भोजन दान बिया ।

थनिं छगू लाख कल्प न्ह्यवः सम्पूर्ण धर्म्य पारंगत जुया बिज्याःम्ह पद्योत्तर वां दयः बिज्याःम्ह जिन नायक (लोक्य) उत्पन्न जुया बिज्यात ।

अबले जि विभिन्न रत्नं प्रद्योतित जुया च्वंगु हंसावती नगर्य महान सुख समृद्धि पूर्ण जुइका श्रेष्ठि कुलय् जन्म का वना ।

उम्ह महावीरयायाय् बना (वस्पोलया) धर्म उपदेश (जि) न्यना । उगु उपदेश उत्पन्न जूगु प्रसन्नता दुम्ह जुया जि जिनया शरण्य वना ।

नायक जुया बिज्याःम्ह भगवानं ऋद्धिमतीपिं मध्य्य अग्रम्ह लज्जावतीम्ह तादि-गुणं सम्पन्नम्ह समाधि ध्यान्य दक्षम्ह भिक्षुणीयात प्रशंसा याना बिज्यात ।

अबले प्रमुदितगु चित्त दुम्ह जि उगु स्थानया प्रबलगु आकांक्षातया भिक्षुसंघ सहित लोकनायक जुया बिज्याकम्ह दशबलयात निमन्त्रणा याना ।



न्हेन्हुयंकं भोजन व त्रिचोवर दान याना देवलोकया  
निलुत्पलथे सुगन्धितगु न्हेपवः स्वां ज्वना;

शास्तायागु पादमूलय् तथा (वस्पोलयागु) जानय्  
बिषेष रूपं पूजा यायां छद्यनं (वस्पोलया) पाली भवःपुया  
थुगु वचन जि प्रकाश याना ।-

भो मुनिवीर, थनि च्यान्हु ह्यवः गुजाम्ह (भिक्षुणी-  
यात) (छःपिसं) प्रशंसा याना बिज्यात, भो नायक ! यदि  
(जिगु प्रार्थना) सिद्ध जुइगु जूसा जि नं उम्ह (भिक्षुणीथे)  
जुइ दयेमाः ।

अबले शास्तां जित आज्ञा दयेका बिज्यात; 'हे  
भिसामचा, बिश्वस्त जुया च्वं, अनानत कालय् छगु मनोरथ  
पूर्ण जुइ तिति ।'

थनि छगू लाख कल्प लिपा ओक्काक कुलय् जम्म  
जुया बिज्याइम्ह गोत्रं गौतम नां दया बिज्याःम्ह शास्ता  
लोकय् उत्पन्न जुइ तिति ।

वस्पोलयागु धर्मय् शासबया अंशभाग प्राप्तम्ह धर्म  
निर्मिता औरस पुत्री जुया नामं उत्पलवर्णा घायेका रूपं नं  
यशस्विनीम्ह जुया;

अभिजाय् वशी प्राप्तम्ह शास्तायागु शासनकारी जुया  
सम्पूर्ण आश्रवं क्षीणम्ह शास्ता श्राविका छ जुइ तिति ।

अबले जि मुदित चित्तम्ह जुया जीवनकाछि भिक्षुसंघ सहित लोकनायक जुया बिज्याःम्ह जिनयात मैत्री चित्त तथा सेवा याना ।

उगु बांलाक संचित यानागु कुशल कर्म व चेतना प्रणिधी द्वारा मनुष्य देह तोता त्रयस्त्रिंशत्तय् जन्म काः वना ।

अनं च्यूत जुया मनुष्य धायेक वयाम्ह जि स्वयम्भूयात पलेस्वां नं भुना तथा तथागु पिण्ड-पात्र प्रदान याना ।

थनि ग्वीछगू कल्प ह्लापा यइपुसे च्वंगु दर्शन दया बिज्याःम्ह सम्पूर्ण धर्मय् मिखा दया बिज्याःम्ह बिपस्वी नां दया च्वंम्ह नायक उत्पन्न जुया बिज्यात ।

अबले जि उत्तमगु नगर बाराणसी सेंठया म्हाय् जुया संघ सहित लोकनायक जुया बिज्याःम्ह सम्बुद्धयात (जि) निमन्त्रण याना;

महादान बिया बिनायकयात पलेस्वां नं पूजा याना मनं मनं हे शोभां युक्तगु रूप लावण्य दयेमाः धका प्रार्थना याना ।

थुगु भद्रकल्पय् पवित्रवादीपि मध्यय् नं पवित्रगु वचन दया गोत्रं काश्यप नां दया बिज्याःम्ह ब्रह्मबन्धु महायशस्वी (बुद्ध) उत्पन्न जुया बिज्यात ।

अबले उत्तमगु नगर बाराणसी महर्षिया उपस्थापक किकि नां दुम्ह नरेश्वर काशीराज जुया च्वन ।



उम्ह जुजुया निम्हम्ह म्हाय् श्रमणगुप्ता धयाम्ह जि  
जुया च्वना । जिनाग्रया धर्मं न्यना प्रव्रजित जुइगु समान  
इच्छा (जिमिसं) व्यक्त याना ।

जिमि अबुजुं (जिमित) अनुमति बिया बिमज्याः ।  
अबले जिमिसं छे हे च्वना अलसि मचासे नीद्दा देँ तक;

कौमारी ब्रह्मचर्यं आचरण याना जुया । सुख्य् ब्वलंपि  
राजकन्या जुया च्वनापि न्हाबले बुद्ध उपस्थानय् न्हाइपु  
ताया च्वनापि प्रमुदितापि (जिपि) न्हेम्ह म्हाय्-मचात जुया  
च्वनागु खः ।-

श्रमणी, श्रमणगुप्ता, भिक्षुणी, भिक्षुदायिका, धर्मा,  
सुधर्मा व न्हेम्हम्ह संघदायिका ।

सप्राज्ञा जुया च्वनापि जि, खेमा, पटाचारा, कुण्डला,  
कृशागौतमी, धर्मदिना व न्हेम्हम्ह बिशाखा जुया च्वन ।

उगु बांलाक सच्चित यानागु कुशल कर्म व चेतना  
प्रणिधो द्वारा मनुष्य देह तोता त्रयस्त्रिंशत् जन्म काः वना ।

उगु देवलोकं च्युत जुया मनुष्यलोकय् तःधंगु कुलय्  
जन्म काः वया । म्हासुसे च्वंगु बांलाक न्हुया तःगु उत्तमगु  
वसः जि अरहत्यात दान बिया ।

अनं च्युत जुया अरिष्ट पुरय् ब्राह्मण कुलय् तिरिट-  
वत्सया म्हाय् यइपुसे च्वंम्ह उम्मदन्तो जुया जि जन्म काः  
वया ।

[२८]

अनं च्यूत जुया छगू जनपदय् साधारणगु कुलय् जिं  
जन्म काः वना । अबले जि सुख समृद्धि मदुम्ह जुया वा बुइः  
पिवा च्वनेगु ज्या याना ।

प्रत्येकसम्बुद्धयात खना पलेस्वाँ नं भुना तथा तथागु  
ताय् न्यासः (बस्पोलयात) दान याना । अबले (जि) न्यासः  
काय्पि दयेमाः घका प्रार्थना याना ।

इमिसं नं स्वयम्भूयात कस्ति दान याना प्रार्थना  
यात । अनं च्यूत जुया छगू जङ्गलय् जि पलेस्वाँया गर्भय्  
जन्म काः वना ।

पूजा सत्कारं सम्पन्नम्ह काशी जुजुया महेषी (वडा  
महारानी) घायेका छम्ह हे पाः मजुइक न्यासः राजकुमार-  
पिन्त जि जन्म बिया ।

गबले इपि ल्याय्म्ह जुया वल, अबले जल क्रीडा याना  
म्हिताच्वंपि (इपि राजकुमारपिसं) हः हाया विनाश जुया  
वना च्वंगु पलेस्वाँ स्वया (इपि सकलें हे) प्रत्येकबुद्धपि जुया  
बिज्यात ।

वीर्यवानपि इपि काय्पि लिसे बाय् माला शोकग्रस्त  
जुइका च्वनाम्ह जि अनं च्यूत जुया ऋषिगली घाःगु गांचा  
छगुली जन्म काः वना ।



गबले जि ज्ञान दया काय् म्हाय् दुम्ह जुया काय्पि  
व थः भातयात यागु ज्वना (बुँइ) वना च्वं च्वं च्याम्ह  
प्रत्येकबुद्धपिन्त;

भिक्षाया निंति गामय् बिज्याना च्वंगु खना । थः  
काय्पिन्त (जि) लुमंका, अबले पुत्र प्रेमया कारणं जिके  
दुरुयागु धाः पिज्वया वल ।

अनंलि वस्पोलपिन्त प्रसन्न चित्तं थःगु हे ह्लातं यागु  
दाम बिया । अनं च्यूत जुया जि त्रयस्त्रिंशत् देवलोकया नन्दन  
वनय् उत्पन्न जू वना ।

सुख व दुःख अनुभव याना तःधंगु चीधंगु जन्मय्  
चाःचाः हिला । भो महावीर, छःपिनिगु हे निंति (जि थःगु)  
जीवन नं परित्याग याना ।

प्रज्ञावान ज्योतिर्धारी भो महावीर ! (जि) छःपिनि  
म्हाय्मचा खः । जि आपालं आपालं दुष्कर कर्म नं याना  
वये धुन ।

सलंसःको जन्म तक जि व राहुल छगू हे योनी जन्म  
कया समान छन्द व समान मन दुपि जुया;

उत्पत्ति छगू हे जुया च्वन, जाति कथं नं छगू हे जुया  
च्वन, अन्तिम जन्मय् थ्यंगु बखते जिपि निम्हसिगु गर्भ भिन्न  
भिन्न जुल ।

ह्लापा ह्लापायापि जिनाग्रपिनिगु संगम छःपिसं  
निर्दशित याना बिज्यात । भो महामुनि ! छःपिनिगु निति  
जिगु पुण्य अधिकार आपालं दया च्वन ।

हे मुनि ! गुगु कुशल कर्म जि पूर्ण याना, उकियात  
छःपिसं लुमंका बिज्याहूँ । भो महावीर, उगु पुण्य जि छःपिनि  
निति मुंकागु खः ।

अयोग्यगु अभव्यस्थान परित्याग याना अनाचारयात  
वालं चिना भो महावीर, छःपिनिगु निति जि आपालं जीवन  
त्याग याना वया ।

थुकथ दुःख नं विभिन्न कथं दया च्वन, सम्पत्ति नं  
विभिन्न कथं दया च्वन । अन्तिमगु जन्म थ्यंबले श्रावस्ती  
नगरय् जि जन्म कया ।

महाधनी श्रेष्ठि कुलय् सुखं जाया सजे धजे याना  
तःगु नाना रत्नं जां थिना च्वंगु सम्पूर्ण कामं सिद्ध जुया  
च्वंगु ;

सत्कृता पूजिता मानिता व गौरवान्विता जुया कुलय्  
विशिष्ट सत्कारं युक्त जुया रूपश्री उच्चकोटी थ्यंका च्वना ।

रूप शोभा श्री द्वारा नं अति हे प्रार्थिता जि जुया  
च्वना । सलंसः श्रेष्ठि पुत्रपिसं जित पवना च्वं च्वन ।

छेँ परित्याग याना छेँ महुं अनागारिय जुया  
जि प्रव्रजिता जुया । बाछि मध्यवं हे प्यंगू सत्यय् जि थ्यंकः  
वना ।



ऋद्धिं प्यकुहाकःगु रथ निर्माण याना तादिगुणं युक्त-  
जुया बिज्याःम्ह लोकवाथ बुद्धया पादय् जि वन्दना याना ।

ऋद्धि नं जि वशीभूतम्ह जुया । भो महामुनि ! वथे  
दिव्यश्रोत धातुइ व चेतोपरिय ज्ञानय् नं जि वशीभूतम्ह  
जुया ।

ह्लापायागु जन्मया खँ नं जि स्यू । जिगु दिव्यचक्षु  
विशुद्ध जुया चवने घुंकल । सम्पूर्ण आश्रव परिक्षीण जुइ  
घुंकल । आः हानं जिगु पुनर्जन्म मन्त ।

महर्षियागु प्रभावं याना अर्थं, धर्मं, निरुक्ति व प्रति-  
भानय् नं जिगु ज्ञान विमल व शुद्ध जुइ घुंकल ।

छ्वाख्यरं द्रलं द्वः चीवर पिण्डपात्र प्रत्यय व शयनासन  
नं क्षण भित्रे हे सम्पन्न जू वइगु जुया चवन ।

उगु गुणय् सन्तुष्ट जुया बिज्याःम्ह जिनं एतदग्गय्  
जित तथा बिज्यात । ऋद्धिमतीपि मध्यय् अग्रम्ह धका  
परिषद्या दथुइ विनायकं (जित अग्रपदय् तथा बिज्यात ।)

जि शास्ता लिसे परिचित जुइ धुन । बुद्धयागु शासनया  
(सेवा) जि याये धुन । ऊयातुगु भारी जि दिके धुन : भव-  
जालयात जि चिइके धुन ।

छेँ तोता छेँ मडुम्ह अनागारिय जुया गुगु कारणय्  
जि प्रव्रजिता जुया; उगु अर्थय् जि थ्यने धुन । (जिगु) सम्पूर्ण  
संयोजन क्षय जुइ घुंकल ।

क्लेश जि छ्वयेका छ्वये धुन ... .. बुद्धयागु  
शासनया (सेवा) जि याये धुन ।

थुम्ह स्थविरनीं गबले भगवान बुद्ध श्रावस्ती नगरया  
ध्वाखाय् यमक प्रातिहार्यं क्यना बिज्याये निति कण्डम्ब  
बृक्षमूलय् बिज्यात, अबले शास्ताया न्होने वना वन्दना याना  
सिहनाद यासे थथे निवेदन यात, “भन्ते ! यदि भगवानं अनु-  
मति बिया बिज्यात घाःसा जि प्रातिहार्यं क्यने ।” शास्तां थुगु  
कारणयात कारण याना जेतवन महाविहारय् आर्यगणपिनि  
दथुइ च्वना छसिकथं भिक्षुणीपिन्त विशिष्ट स्थानय् तथा  
बिज्यात । थुम्ह स्थविरनीयात ऋद्धिमतीपि मध्यय् अग्रस्थानय्  
तथा बिज्यात । उम्ह स्थविरनी ध्यान सुख, फल सुख व  
निर्वाण सुख द्वारा समय छ्वया च्वं च्वं छन्हु कामयागु दोष  
उकियागु हीनता व संक्लेशयागु प्रत्यवेक्षण याना गङ्गातीरिय  
स्थविरया मांया म्हाय् लिसे न्ह्यथु लिथु जुया च्वंबलेसिगु  
खंयात उद्देश्य याना संवेग उत्पत्ति जुइका निम्नः कथित गाथा  
पुनरावृत्ति यायेगु रूपय्-

उभो माता च धीता च, मयं आसुं सपत्तियो ।  
तस्सा मे अहु संवेगो, अब्भुतो लोमहंसनो ॥  
धिरत्थु कामा असुची, दुग्गन्धा बहुकण्टका ।  
यत्थ माता च धीता च, सभरिया मयं अहुं ॥  
कामेस्वादीनवं दिस्वा, नेक्खम्मं दट्ठु खेमतो ।  
सा पब्बज्जि राजगहे, अगारस्मानगारियं ॥



थुपि स्वपु गाथात व्यक्त याःगु जुल ।

उपि गाथात मध्यय् उभो माता च ... .. सपत्तियो  
धयागु जिपि निम्हं मां व म्हायुपि परस्परय् शत्रुत जुया  
चवना । आदि धका निम्नः घटनात लुइका हःगु जुया च्वन ।—

श्रावस्ती छम्ह बंजाःया कलाःया नसंचा इलय्  
गर्भाधान जुल । मिसां उगु कारण मस्यु । बंजाः चा  
कटे जुया दचो तुइया वयेवं गाडाय् माल सामानत तथा  
राजगृह पाखे स्वया वन । समय बिते जुया वं वं वयागु मभं  
बृद्धि जुया वया परिपक्व जुया वल । अनंलि वयात माजुम्हं  
थथे धाल, “जिमि काय् विदेश वंगु यक्व दत । छ नं गर्भिनी  
जुल । छं पाप कर्म यात ।” व मिसां धाल, “छि काय् छम्ह  
तोता जि मेपि मिजंत मस्यु ।” व खँ न्यना नं माजुम्हं विश्वास  
मयासे वयात छँ नं पितिना छ्वल । व मिसा भातम्हसित  
मामां छिसिकथं राजगृहय् थ्यंक वन । अबले हे वया कर्मज  
वायु सना वसेलि लँया सिथय् छगू फल्चाय् दुहां वन । अन हे  
गर्भ प्रसव जुल । वं सुवर्ण प्रतिमार्थे जाःम्ह काय् बृइका सुं हे  
लिधंसा मदुगु फल्चाय् मचायात थ्यना (व) सुचि निचि  
यायेत (फलेचां) पिने पिहां वन । अनंलि काय् म्हाय् मदुहा  
छम्ह बंजालं उगु लँय् वना च्वंबले “मालिक मदुम्ह थ्व मचा  
खः । थ्व जिमि काय् जुइ” धका व मचायात कया यंका  
घाइमांया ह्लाती तथा बिल । अनं लिपा व मचाया मांम्ह  
सुचि निचि सिधयेका लः ज्वना लिहां वल । थः काय्यात

मखना शोकं अभिभूत जुइका बिलाप यायां राजगृह्य दुर्हा  
मवंसे हे (मेगु) लं लिना वन । उम्ह मिसायात लंय् दथुइ  
छम्ह खुं नायः नं खंका आशक्तगु चित्त दुम्ह जुया थःम्ह  
कलाः याये यंकल । व मिसां वयागु छेँ च्वं च्वं छम्ह म्हाय्  
बुइकल । छन्हु व मिसां म्हाय् बुया च्वं च्वंबले भात लिसे  
त्वाना मचायात खाटाय् बस्वात । म्हाय्म्हसिया छ्योँ भति  
तःज्याना घाः पाः जुल । अनं लिपा व मिसा नं भात खना  
ग्थाना राजगृह्य लिहां वन । उखें थुखें चाःचाःहिला माल  
सामान मिया जुइम्ह जुया विचरण याना जुया च्वन । वया  
काय्म्हं प्रथम वैशय् थ्यंका (वयात) मां घका म्हमस्यूगुलि  
थःम्ह जहान याये यंकल । लिपा उम्ह खुं नायःया म्हाय्यात  
केहेँ घयागु मसिया बिहाः याना थःगु छेँ हल । थुकथं व  
थःम्ह मांयात व केहेँ यात थः जहानपि याना तया तल ।

उकथं इपि निम्हं न्ह्यथु लिथु जुया च्वन । छन्हुया  
दिन्य् मांम्हं म्हाय्यागु सपः पयना सि स्वया च्वं च्वं “थ्व  
सायद जिमि म्हाय् जुया च्वने फु” थथे मती तया न्यना  
सोका संवेग उत्पत्ति जुइका राजगृह्य भिक्षुणी आश्रमय् वना  
प्रव्रजिता जुया पूर्वकृत्य सिधयेका एकान्त बासय् च्वना च्वं  
च्वं थःगु त्हापायागु व्यवहार प्रत्यवेक्षण याना ‘उभो माता’  
आदि गाथा व्यक्त याःगु जुल ।

इपि गाथात उम्ह मय्जुं व्यक्त याःगु गाथात हे खः ।  
पञ्चकामय् दोष खंकेगु हिसाबं पुनरावृत्ति यात्ता थुम्ह स्थविरचीं



हानं “उभो माता च धीता च” आदि धाःगु जुया च्वन ।  
उकि हे थथे धया तःगु जुल । उम्ह स्थविरनीं ध्यान सुख,  
फल सुख व निर्वाण सुखं दि फुका च्वं च्वं थुपि स्वपु गाथा  
व्यक्त यात ।

जिपि निम्हं मां व म्हाय्पि न्ह्यथु लिथु जुया च्वं  
च्वना । व जिके संवेग उत्पन्न जुल । चिमिसं ब्वं ब्वं दना  
वल । धिक्कार खः पञ्चकामयात । क्लेश असुचि बाः  
वइगु खः । दुर्गन्धं जाया च्वंगु खः । यक्व यक्व कं दुगु खः ।  
गन कि जिपि निम्हं मां व म्हाय्पि न्ह्यथु लिथु जुया च्वने  
माल । पञ्चकामय् दोष खंका नैःक्रम्ययात भय मदुगु क्षेम  
खंका व जि राजगृहय् छे तोता छे मदुम्ह अनगारिय जुया  
प्रव्रजिता जुया । पुब्बेनिवास आदि गाथा निपु थःम्हं प्राप्त  
याःगु विशेषतायात प्रत्यवेक्षण याना प्रीति सौमनस्य उत्पन्न  
जूम्ह स्थविरनीं व्यक्त याःगु जुया च्वन ।

इद्धिया अभिनिम्मित्वा आदि गाथा भगवान बुद्ध  
यमक प्रातिहार्य क्यना विज्याये निति गबले कण्डम्ब वृक्ष  
मूलय् विज्यात, अबले थुम्ह स्थविरनीं उजागु रथ निर्माण  
याना उगु हे रथं भगवान बुद्धयाथाय् वना भगवानयात  
“तीर्थं करपिनिगु अभिमानयात दमन यायेत जि प्रातिहार्य  
क्यने, जित अनुमति बिया विज्याहुँ” धका निवेदन याना  
शास्ताया न्होने दना च्वं च्वन । व हे खँयात कया व्यक्त  
याःगु जुया च्वन ।

सुपुष्पितगं धुत्तकानं । सिमा छमां ज्वाय् ज्वाय्  
फल सया च्वंगु स्वां ह्वया च्वंगु सिमाक्वय् शालवृक्षया मूलय्  
छ याकचा च्वं च्वन । छं पासा धका नं थन सुं महु । मूर्खिपि  
धूर्तंत लिसे छु छ मग्या ला ?

थुगु गाथा मारं छन्हुया दिनय् सुपुष्पित शालवनय्  
दिवा विहारया निंति फेतुना च्वंम्ह स्थविरनीयात खंका  
न्होने वना एकान्त बासं चीका छ्वयेगु विचारं परीक्षणया  
रूपय् धाःगु जुल ।

अनंलि वयात ह्याचवः व्युब्युं स्थविरनीं थःगु आनुभाव  
कथं थुपि खँत व्यक्त याःगु जुल—

छथें जाःपि सलंसः द्रलंद्रः धूर्तंत हे छगू पाखं मुंबःगु  
छाय् थ मजुइब्यू । जिगु चिमिसं तकं संके फइमखु । जित  
कम्पित याये फइ मखु । हे मार ! छ छम्हसिनं ला जित छु हे  
याये फइ ! थ्व जि लोप नं जुया वने फु । छंगु प्वाथय् नं दुहाँ  
वने फु । छं मखंक हे छंगु मिखा फुसी कापी नं च्वने फु ।

जि थःगु चित्तयात थःम्हं घयाथें तये धुंम्ह खः । प्यंगु  
ऋद्धिपाद नं बांलाक भाविता याये धुंम्ह खः । खूगू अभिज्ञा  
साक्षात्कार याये धुंम्ह खः । बुद्ध शासनया सेवा नं (जि)  
याये धुन ।

पञ्चकाम घयागु भाला शूलथें जाःगु खः । पञ्चस्कन्धत  
कुचा कुचा थले बहःगु खः । अयवा घृणीतगु खः । गुगु छं



पञ्चकामयात न्ह्याइपुसे च्वंगु धका घया च्वन । व आः जिगु  
निर्ति न्ह्याइपुसे च्वंगु जुइ धुंकल ।

सम्पूर्ण क्षेत्रय् न्ह्याइपु तायेकेगुयात हटे याना मदयेका  
छ्वये धुन । अन्धकारया स्वातुगु पर्दायात खुना छ्वये धुन ।  
हे पापीम्ह, छं थये धका सीकि । हे अन्तक, आः छ शक्ति-  
हीनम्ह जुइ धुंकल ।

### उत्पलवर्णयागु थेरी गाथा क्वचाल

× × ×

सूचं—(च्वय् छुमार्थे संक्षिप्तं एक उल्लेख जूगु उम्म-  
दन्ती जातक पञ्चम भाग जातकय् जातक नं. ५२७ या रूपय्  
उल्लेख जुया च्वंगुयात थन हानं विस्तृतं न्ह्यथना च्वना । थुगु  
जातक नारी चरित्र स्पष्ट यायेत गुलिखे ग्यसु ला जू ।)

## उम्मदन्ती जातक

(भाग-५)

“निवेशनं कस्स नुदं सुनन्दं...” थुगु देशना शास्तां  
जैतवनय् विहार याना बिज्याना च्वंगु बखते न्ह्याइपुसे ताःगु  
चित्त दुम्ह उद्विग्नम्ह भिक्षुया निर्ति कना बिज्याःगु जुल ।

## थुगु जीवनया बाखँ

उम्ह भिक्षुं छन्हु भ्रावस्ती भिक्षाचरण याना च्वं च्वं  
छम्ह छायापिया तःम्ह उत्तमगु रूप दुम्ह बांलासे च्वंम्ह

मय्जुयात खन । आशक्त जुइका चित्तयात थःगु बसय् तये मफया वन । उम्ह भिक्षु विहारय् लिहाँ वल । विष युक्त वाणं कःम्ह रागातुरम्ह भ्रान्तम्ह मृगर्थे गंसि जुजुं वन । नसा व वव्यैत् छां छां खने दया वल । भुइसे व म्हासुसे चवना वन । (बुद्धशासनय्) रूचि मदुम्ह जुया वल । छगू हे कथं (ध्यान आदि याना चवनेगुली) चित्तया शान्ति काये मफया वन । गुरु सेवा आदि कर्तव्य तोता हल । धर्मोपदेश न्यनेगु, लिचः कथं प्रश्न न्यनेगु, योग विधि आदियात छखे चीका चवं चवन । अबले वया पासा भिक्षुपिसं न्यनेगु याना हल, “आयुष्मान, ह्लापा ह्लापा छंगु इन्द्रियत प्रसन्न जू । ख्वाःयागु लाउन जहाँ थी । आः अथे मखया वन । कारण छु खः ?”

वं लिसः बिल, आयुष्मानपि “(बुद्धशासनय्) जिगु मन मच्चन ।”

इमिसं(वयात) उपदेश बिल, “आयुष्मान, ध्यान ति । (लोकय्) बुद्ध उत्पन्न जुइ धयागु दुर्लभ खः । वर्थे सद्धमं न्यनेगु अवसर व मनुष्य जन्म नं । छ मनुष्य जन्म प्राप्त याना दुःखया नाश यायेगु इच्छां ख्वःपि हाःपि थःथितिपिन्त तोता श्रद्धां प्रव्रजित जुइ धुम्ह खः । आः छाया् कामनाया बशय् वना चवनागु ? काम वासना धयागु चिचीचाधिकपि कीचात निसैं कया सकलें सकलें ज्ञां मदुपिके छगू हे रूपं दया चवनीगु खः । गुपि उकीया वशय् लाना चवनीपि खः, इमित नं धात्थे ला छुं हे मज्जा दुगु मखु । काम भोग धयागु आपालं दुःख वीगु व



आपालं ही मी चायेकीगुया कारण खः । थुकी दुष्परिणाम हे  
 अप्वः दु । थ्व ववैय्या पुचःथें खः । थ्व लापांयथें खः । थ्व  
 छ्वालिव्वांय् मिथें खः । थ्व ग्वाना च्वंगु ह्यंग्वाःथें खः । थ्व  
 म्हगसेथें खः । थ्व मेपिके त्याये कया तयागु चीज वस्तुथें खः ।  
 थ्व फल सया च्वंगु सिमार्थें खः । थ्व फना कया च्वंम्ह सर्पथें  
 खः । छ थुजागु (बुद्ध) शासनय् प्रव्रजित जुया थुजागु अनर्थ-  
 कारीगु संकल्पया वशय् ला वना च्वन ।” गबले इमिसं वं  
 थःपिसं घयागु खँ मन्यं घयागु सीकल, इमिसं वयात घर्मसभाय्  
 शास्ताया न्ह्योने व्वना यंकल ।

शास्तां न्यना बिज्यात, “भिक्षुपि, छु छिमिसं इच्छा  
 मदुम्ह भिक्षुयात थन व्वना हया च्वना ला ?” “थ्व भिक्षु  
 म्हाइपुसे ताःगु चित्त दुम्ह जुया च्वन भन्ते !”

“घात्थें खः ला ?”

उम्ह भिक्षुं लिसः बिल, “खः भन्ते, घात्थें खा ।”

“हे भिक्षु, पुलांपि पण्डितपिसं तकं राजकाज चले  
 याना च्वं च्वं काम वासना जागृत जुया बःबले उकिया वशय्  
 मवसे चित्तयात काबुइ कया अनुचितगु कर्म मयाः ।” थुलि घया  
 शास्तां ह्यापायागु जन्मया थुगु बाखँ कना बिज्यात ।

## न्ह्यापायागु जीवनया बाखँ

ह्यापा ह्यापा शिवी राष्ट्रय् अरिस्थपुर नगरय् शिवी  
 नां दुम्ह जुजुं राज्य याना च्वंगु खः । बोधिसत्त्व उम्ह जुजुया

महेषी (वडामहाराजी) या कोखय् जन्म जू वन । (वयात) शिवी कुमार धका नां छुना ब्यूगु जुल । सेनापतिया नं काय् बुल । अहिपारक धका नां छुना बिल । इपि निम्हं पासा जुल । ताघो जुया वल । फिखुदँ दसेलि तक्षशीलाय् वना शिल्प सयेका वल । जुजुं थः काय्यात राज्य लः ह्लाना बिल । वं नं अहिपारकयात सेनापति पदय् तथा धर्मानुसार राज्य चले यायेगु यात ।

उगु हे शहरय् चय्गू कोटी धनया नायः तिरिट-बच्छ सेंठया नं छम्ह म्हाय् बुल; रूपवती सौभाग्यवती व उत्तमगु लक्षणं युक्तम्ह । नां छूगु दि खुनु वयात उम्मदन्ती धका नां छुना बिल । व फिखुदँति छु दत मनुष्य वर्णं पुला वना देव अप्सराथे बालाम्ह जुया वल । गुपि गुपि ज्ञां मदुपिसं वयात खनिगु खः, इपि इपि थःथःगु होशय् च्वने मफइगु जुया च्वन । अय्लाखं काःपिथे बेहोशं त्वःपुइका च्वनीगु जुया च्वन । काम वासनाया बशय् लाः वनीगु कारणं याना थःथः-पिन्त काबुइ तये मफइगु जुया च्वन ।

उम्ह मय्जुया बौ तिरिटवच्छ जुजुयाथाय् वल, अले विन्ति यात, “महाराज ! जिगु छेँ स्त्रीरत्न उत्पन्न जुया च्वन । व जुजुयात हे जक योग्य जू । लक्षण ज्ञानीतय्त छ्वया हया परीक्षा याका गथे माल अथे याका बिज्याहुँ ।” जुजुं “ज्यू” धका ब्रह्मतय्त छ्वया बिल । इपि सेंठया छेँ वन, सत्कार नं प्राप्त यात; इमिसँ क्षीर नं सेवन यात । अबले फुक अलंकारं



छायपिया तःम्ह जुया उम्मदन्ती इमिथाय् म्होने वल । इमिसं वयात् खने मात्रं हे होश हाश छखे लाका च्वन । काम वासनाया वशय् लाना इमिसं थ्व खँया तकं ध्यान तये मफया वन कि इमिसं भोजन याना च्व च्वन । गुलिसिनं ह्लाति जाप्ये कया म्हुत्ती तये यंकूगु छचनय् ला वन । गुलिसिनं याक्वय् तये यंकल । गुलि खापा लिसे ल्वापु याइपि जुया वल । सकलें सकलें वे जुया वन । उम्ह मय्जुं 'थुपिं ला जिगु लक्षण परोक्षण याः वःपिं; का थुमित ककुतिना पितिना छ्वः' धका आजा विया इमित पित्तिके बिल । इपिं लज्जित जुल । उकि असन्तोष जुया इमिसं राजभवनय् वना धाः वन ।

“भो देव, व मिसा अलक्षिणाम्ह खः । छःपिन्त योग्य मजू ।” जुजुं व मय्जुयात् “अलक्षिणाम्ह” धका मती तथा पवंके मछ्वः ।

व मय्जुं थ्व समाचार ताःगु बखते “जि अलक्षिणाम्ह खः, उकि जित जुजुं ग्रहण मयात्, अलक्षिणपि मिसा धयापि थुजापि जुइका” धया “आसे रे आसे जुजु लिसे नाप ला लाये, अले स्वयेका” थुलि निश्चय याना जुजु प्रति दागा तथा च्वं च्वन ।

वया बौम्हं वयात् अहिपारकयात् विया छ्वल । उम्ह मय्जु वया प्रिया जू वन । मनय् तःसकं भि ताल ।

छु गुगु कर्मया फलं व थुलि तकं बांलाम्ह जूगु ? ह्याउंगु वस्त्र दान व्युगुया फल स्वरूप ।

ह्लापा ह्लापा व मय्जु बाराणसी तःसकं गरीबगु  
कुलय् जन्म जू वन । उत्सबया दिने भाग्यदुर्षि मिसातय्सं  
ह्याउँसे बांलागु वस्त्र पुना ह्याय्पिया म्हिता जुया च्वंगु खः ।  
इमित खना उजागु हे वस्त्रं पुना म्हिता जुइगु इच्छां वं  
मां-बौपिन्त धाल । इमिसं लिसः बिल, कीपि गरीबपि खः ।  
कीके थुजागु वस्त्र गनं दये फइ !

“अथे जूसा जित सुं धनीपिनिगु कुलय् नौकरी यायेगु  
अनुमति ब्यू । इमिसं जिगु गुण खंका बी ।”

इमिगु अनुमति कया वं छगू धनीगु कुलय् वना  
घाः वन, “ह्याउँगु वस्त्रया पलेसा जि नौकरी याये ।”  
“स्वदँ तक ज्या याये धुनिबले छंगु गुण व अवगुण  
सीका बी ।”

वं ‘ज्यू’ धका स्वीकार याना ज्याय् लगे जुल । इमिसं  
वयागु गुण सीका स्वदँ न्ह्यो हे वयात तःसकं ह्याउँसे च्वंगु  
वसः लिसें मेगु वसःत नं बिया बिदा बिया छ्वल, “थः  
पासापि लिसे वना मोल्हुया पुं ।” व पासापि लिसे वना  
ह्याउँगु वस्त्र पुखू सिथे तथा मोल्हुया च्वं च्वन ।

अबले काश्यप बुद्धया छम्ह शिष्य अन खने दयेक  
बिज्यात । वयागु चीवर भ्वाथः जुइ धुं कूगु जुया च्वन । उर्कि  
वस्पोलं सिमा कच्चां थःगु म्ह त्वःपुया तःगु जुल । व मय्जुं  
वस्पोलयात खना बिचाः यात, “थुम्ह भन्ते चीवर मदुम्ह  
जुया च्वन । ह्लापायागु जन्मय् जि छुं बिया मवथागु कारणं



याना जितः वस्त्र दुर्लभ जुया च्वन । थुगु वस्त्र नित्वाः  
याना छत्वाः आर्यायात बी माली ।” थुलि बिचाः याना  
लखं यहाँ वया थःगु वस्त्र पुना “भन्ते, पलख दिना बिज्याहुँ”  
घया स्थविरयात प्रणाम याना वस्त्रोल्यात छत्वाः वस्त्र दान  
बिल । वस्त्रोल् छथाय् कार दुथाय् बिज्याना सिमा कच्चात  
तोता म्हगु वस्त्र छखे पाखें पुना छखे पाखें न्यया पिहाँ  
बिज्यात । उगु वस्त्रया तेजं वस्त्रोल्या म्ह छम्हं सूर्यथे हे  
जहाँ थिना वःगु जुया च्वन । उम्ह मय्जुं वस्त्रोल्यात खना  
बिचाः यात- “थुम्ह आर्य ह्लापा थुकथं शोभायमान मजू ।  
आः नकतिनि लूगु सूर्यथे जाहाँ थिना च्वन । थुगु वस्त्र छत्वाः  
नं वस्त्रोल्यात हे बी माली ।” वं मेगु (वस्त्र) छत्वाः नं  
दान बी धुंका प्रार्थना यात, “भन्ते । जि संसारय् जन्म  
ग्रहण यायेगु बखते उत्तमम्ह रूपवती जुइ दयेमाः, जितः खना  
म्ह्याम्ह मिजं नं थःगु होशय् च्वने मफयेमाः । जि ति बांलाम्ह  
सुं मदयेमाः ।” स्थविर अनुमोदन याना चिला बिज्यात ।  
उम्ह मय्जु देवलोकय् चाःहिला जुजुं उगु अवस्थाय् अरिथ-  
पुरय् जन्म जूबले अथे हे जूगु जुया च्वन ।

उगु नगरय् कार्तिकयागु उत्सवया घोषणा जुल ।  
कार्तिक पुह्लीया निति नगर सजे धजे याना तल । अहिपारकं  
थःगु खोपी वना वयात (उम्मदन्तीयात) सम्बोधन याना “भद्रे  
उम्मदन्ती । थौं कार्तिकया उत्सव खः । जुजु नगर प्रदक्षिणा  
याना वइगु बखते दकले ह्लापां थन हे वइ । वयात छं थःत  
वयने मते । व छन्त खना होश थातय् तये फइमखु ।” गबले

व (अहिपारक) वने त्यंगु खः, अबले वं (उम्मदन्ती) धाल,  
 “जि बिचाः याये ।” गबले व वन, वं दासीयात सःता धाल,  
 जुजु थुगु ध्वाखाय् थ्यनीगु बखते जित सूचं व्यू ।”

सूर्य बिना पूर्ण चन्द्र लुया वयेवं नगरयात देव नगरथें  
 सजे धजे याये धुनेवं प्यंगू दिशाया प्यकुने मत च्याना वयेवं  
 फुक तिसा बसतं छायापिया तःम्ह जुजु श्रेष्ठ उत्तमगु रथ्य  
 च्वना मन्त्री अमात्यपि नापं तःवंगु थांतबातं नगर प्रदर्शना  
 यायां दकले ह्लापां अहिपारकयागु ध्वाखाय् थ्यंक वल । व छेँ  
 मनोशीला वणं दुगु पःखां चाहुइका तःगु खः । छायापिया तःगु  
 खः । ऊचाः बुर्जात नं दुगु खः । शोभा सम्पन्नगु व बांलासे  
 च्वंगु खः । अबले दासीं सूचं बिल । वं (उम्मदन्ती) स्वाँ-ज्वाय्  
 ज्वंका किन्नरोयागु लीलां ऊचालं किका दना तुं जुजुयात स्वाँ  
 ह्ला बिल । उह्य जुजुं गबले वयात खव वासनाया वशय्  
 वना होश थातय् तये मफूगु कारणं व जुजुं थ्व नं सीके मफुत  
 थ्व अहिपारकयागु छेँ खः । उह्य जुजुं सारथीयात सम्बोधन  
 याना न्यन्यं निपु गाथा व्यक्त यात-

सुनन्द ! ह्यासुगु वणं दुगु पःखालं चाहुइका तःगु थ्व  
 सुयागु छेँ खः? थ्व आकाशय् तापाक पर्वतया च्वकाय् थिना  
 च्वंगु ज्वालाथें खने दयेक वःम्ह सु? हे नन्द, थ्व सुं छम्हसिया  
 म्हाय् मचा ला अथवा थ्व सुं छम्हसिया भौमचा ला अथवा  
 कलाः खः ? जि छंके न्यना च्वना । उकि जित थ्व विवाह  
 याये धुंम्ह ला विवाह याये मधुंनिम्ह ला ? याकनं कं ।



वं लिसः ब्युब्युं निपु गाथा धाल-

(अर्थ जक थन उल्लेख याना तयागु जुल । सम्पा.)

हे जनिन्द्र! जि श्वयात मातृ-पक्ष व पितृ-पक्ष निगू पक्षं नं ह्य स्यू । अथे हे उह्य पुरुषयात नं गुम्ह चांत्ति छःपिनिगु सेवाय् अप्रमाद जुया व्यस्त जुया च्वंगु दु । व स्मृद्धिमानम्ह खः । व वस्त्रालंकारं युक्त जुया च्वंम्ह खः । व धनीम्ह खः । अले हानं हे जनिन्द्र ! व छम्ह अमात्य खः । हे राजन ! श्व उम्ह अहिपारकया कलाः खः । श्वयागु नां उम्मदन्ती खः ।

श्व खँ स्यना जुजुं वयागु नांयात प्रशंसा याये निति न्ह्योने च्वंगु खँ धाल-

भो! भो !! मां-बौपिसं श्वयागु नां पाय्छि जुइक तया तल । थुम्ह उम्मदन्तीं जित खनेवं हे वेँ याना बिल ।

वं गबले श्व खँ सीकल, जुजु थाते मलाना बल, अबले ज्याः तिना शयनागारय् हे दुहाँ वन । वयात खँसेंनिसें जुजुया मन नं नगर प्रदक्षिणा यायेगुली मवन । उम्ह जुजुं सारथियात सम्बोधन याना वयात आज्ञा बिल, “पासा सुन्द, रथ दिक्कि । थुगु उत्सव कीगु निति अनुकूल मजुल । सेनापति अहिपारक-यात हे जक अनुकूल जू । राज्य नं वयात जक योग्य जू ।”

अनंलि रथ दिके बिया महलय् थहाँ वन । शयना-गारय् थ्यंका गोतुला विलाप याये लगे जुल-

पुह्लीया चान्हे व पलेस्वांयागुथें जाःगु शरीर दुम्ह चलायागुथें जाःगु मिखा दुम्ह दनाच्वन । बखुँया तुतिथें ह्याउंसे

च्वंगु वस्त्र धारण याना च्वंम्ह वयात खना चन्द्रमा निम्ह  
 त्वया च्वंगुथें जित जुल । गबले वं ततःग्वःगु बला बलाचिगु  
 बांलासे च्वंगु मिखां जित स्वःगु खः, अबले म्ह धुप्यंता त्यानु  
 लंकुम्ह वं जिगु मनयात वन पर्वतय उत्पन्न जूम्ह किन्नरीथें हरे  
 याना यंकल । उगु बखते उदारम्ह लुँयागु वर्ण दुम्ह मणि-  
 कुण्डलं जाया च्वंम्ह छबः जक वस्त्र दुम्ह उम्ह नारीं त्वल्लय्  
 चाःम्ह चलानीथें स्वया च्वंगु खः । उम्ह ह्याउँसे च्वंगु लुसि  
 दुम्ह बांलासे च्वंगु चिमिसँ दुम्ह नाइसे च्वंगु लप्पा दुम्ह  
 श्रीखण्डसारं बुला तःम्ह गोगो लाःगु पति दुम्ह स्पर्श यायेगुली  
 दक्षम्ह उम्ह बांलासे च्वम्ह नारीं गबले जित मस्तकय् थ्यंक  
 सन्तोष याइगु जुइ ? उम्ह लुँयागु माला धारण याना तःम्ह  
 तिरिटया म्हाय् चीत्याःचागु जँ दुम्ह गबले जित नाइसे च्वंगु  
 ल्लाति आलिङ्गन याइगु जुइ ! गथे तःधंगु जङ्गलय् मालुवा  
 घयागु गुँखि सिमायात आलिङ्गन याइगु खः । व उम्ह  
 कौयागुथें जाःगु ह्याउँसे च्वंगु सालुगु छद्यंगु दुम्ह, पुण्डरिकथें  
 जाःगु ख्वातुगु छद्यंगु दुम्ह जल-विन्दुथें जाःगु स्तन दुम्हं  
 गबले जिगु म्हतु लिसे थःगु म्हतु चूलाक वइगु जुइ ! गथे  
 छम्ह अय्लागुलुं मेम्ह अय्लागुलुया ख्वालाचा लिसे अय्ला  
 ल्वाकः यंकीगु खः । गबलेसं निसें जि उम्ह म्हाइपुसे च्वंगु  
 शरीर दुम्हसित खना, अबलेसं निसें जिके थःगु चित्तय् छुं नं  
 शुद्धि बुद्धि मदया वन । गबलेसं निसें मणिकुण्डलं युक्त जुया  
 च्वंम्ह उम्मदन्तोयात जि खना, अथे हे जित चाँह्लि म्हाो मवः,  
 गथे द्वःछि दां बुका च्वंम्हसित खः । यदि शक्रं जित वरदान



बिल घाःसा वया पाखें जि व हे वरदान प्राप्त याना काये ।  
चच्छ वा निचाया निति जि अहिपारक जुइ दया उम्मदन्ती  
लिसे न्ह्याइपुके दयेमाः ! अले हानं जि शिवी जुजु हे जुइ  
दयेमाः !

उपि अमात्यपिसं अहिपारकयात नं सूचं बिल, “स्वामि,  
जुजु नगर प्रदक्षिणा याःगु बखते छःपिनिगु छेया ध्वाखा तक  
बिज्याना अनं दिना हानं प्रासादय् तुं लिहां बिज्यात ।” वं  
(अहिपारकं) थःगु छे वना उम्मदन्तीयात सःता न्यन “भद्रे,  
छु छं थःत थःम्हं जुजुयात क्यना ला ?”

“स्वामि, छम्ह भोरिखाःम्ह वा तःपुम्ह पुरुष रथय्  
चवना वःगु खः । व जुजु खः ला प्रजा खः, व जि मस्यु ।  
'जुजु' घाःगु ला न्यना । उकि ऊयालय् चवना स्वां ह्वला  
छवया । व अबले हे लिहां वन ।” थ्व खें न्यवा अहिपारकं  
धाल, “छं ज्या फुकं बरवाद यात ।” कम्हे खुन्हु सुथ ह्वापनं  
हे व राजभवनय् थ्यंक वन । शयनागारया लुखाय् दना च्वं  
च्वं वं ताल, जुजु उम्मदन्तीया निति विलाप याना च्वन ।  
वं बिचाः यात, “थ्व जुजु उम्मदन्तीया प्रति आशक्त जुइ  
धुंकल । वयात प्राप्त मजुल घाःसा सिना वनी । थःगु व  
जुजुयागु यश कीर्ति रक्षा यायां जि जुजुयागु प्राण बचे याना  
बी माली ।” थःगु छे लिहा वना वं थःम्ह छम्ह तःसकं  
विश्वास याये बहःम्ह सेवकयात सःता धाल, “तात! फलनागु  
थासय् छमा फुसुलुगु सिमा दु । छ सुयात सीके मव्यूसे निभा  
बिना वनेवं उकी दुने दुहां वना फेतुना च्वं । जि बलिकर्म

यायेत अन थ्यंक वया देवतायात नमस्कार याना प्रार्थना याये,  
 'देवराज, जिमि जुजुं नगरय् उत्सब दयेक दयेकं उकी क्रीडा  
 मयासे शयनागारय् वना बिलाप याना बिज्याना चवन ।  
 जिमिसं थुकिया कारण मस्यु । जुजुं देवतापिन्त आपालं  
 उपकार या । दैय् दसं द्वःछि द्वःछि खर्चं याना बलिकर्म याना  
 बिज्याः । जुजुं फलानागु कारणं बिलाप याना चवन घयागु खँ  
 जिमित कने माल । जिमि जुजुयात जीवन दान बी माल ।  
 अबले छं थःगु सः हीका धा, "भो सेनापति ! छं जुजुया छुं हे  
 रोग मदु । व छिमि कलाः उम्मदन्ती प्रति आशक्त जुया  
 चवन । व दत धाःसा म्वाये फइ, मखुसा सिना वनी । यदि  
 छं वयागु प्राणया रक्षा यायेगु खःसा वयात उम्मदन्ती लः  
 ल्लाना व्यु ।" थुकथं सेनापति वयात स्थने कने याना तोता  
 छवल । व वना व हे सिमाय् फेतुना चवं वन । कन्हे खुन्हु  
 गबले सेनापति अन थ्यंक वया प्रार्थना यात, अबले वं अथे हे  
 धाल । सेनापति 'वेश जुल' घया देवतायात प्रणाम याना  
 अमात्यपिन्त सूचं बिल । नगरय् दुहाँ वना राजभवनय् थ्यंका  
 शयनागारय् त्वाक् त्वाक् याः वन । जुजुं होश सम्हाले याना  
 न्यन 'सु खः ?' 'महाराज ! जि अहिपारक खः ।' वया निति  
 राजद्वार चाला वन । वं दुने वना जुजुयात प्रणाम याना  
 धाल-

हे राजन् ! जि देवतापिन्त नमस्कार यानागु बखते यक्षं  
 वया जित धाल, जुजुया मत्र उम्मदन्तीयाके प्यपुना चवंगु दु ।  
 जि वयात छःपिन्त बिया चवना, स्वोकार याना बिज्याहुँ ।'



जुजुं न्यन, “पासा अहिपारक, छु यक्षं नं जि उम्मदन्ती  
प्रति आशक्तुगु मन दुम्ह जुया विलाप याना च्वनागु खँ सिल  
ला खः ?” खः राजन् !

सारा देशय् हे जिगु क्वह्यंगु व्यवहार प्रकट जुल  
घका जुजुयात मछालापुसे च्वना वल । उम्ह जुजुं धर्मय्  
प्रतिस्थित जुइया निति क्वय् च्वंगु गाथा धाल-

‘पुञ्जा च धंसे अमरो न चम्हि-

जनो च नो पापं इदं ति जञ्जा ।

भुसो च त्यस्मा मनसो विघातो-

दत्त्वा पियं उम्मदन्तीं अदिट्ठा’ ॥

जिगु पुण्य विनाश जुइ । जि अमर जुइ फइ मखु ।  
जनतापिसं जिगु पाप सीकि । अले हानं जित छं यःम्ह  
उम्मदन्ती बीबले व वयात स्वये मखनिंगु बखतय् नितां ज्वरे  
जुया छंगु मनय् तःधंगु विघात उत्पन्न जुइ ।

थनं क्वय् जुजु व सेनापति निम्हसिगु न्ह्यसः  
लिसःत खः ।

अहिपारक- राजन् ! छःपि व जित तोता मेपि सुना नं  
छःपिनिगु थुगु कर्म सी मखु । उलि जक मखु; जि  
छःपिन्त उम्मदन्ती विघागु खँ नं । छःपिसं  
थःगु वासना हे बृद्धि याना बिज्याहुँ । छुं जुया

छःपिनि इच्छा मजुल धाःसा जिथाय् लिछ्वया  
हया बिज्याहूँ ।

जुजु- गुम्ह मनुखं पाप कर्म याइगु खः, वं मती तइगु  
जुया च्वन-थुकियात मेपि मनुतय्सं सी मखु । तथ  
उम्ह पापीयात देवतापिसं खना च्वंगु दु, हानं  
पृथ्वी नं, अले मेपि योगीपिसं नं ।

संसारय् मेपि सुनां थ्व खँय् विश्वास याइ व  
(उम्मदन्ती) छन्त प्रिय मजू । उकि वयात स्वये  
मदयेवं व उम्मदन्तीयात जित बीवं छंगु मनय् ऊं  
जक बिघात जुइ ।

अहिपारक- निश्रय खः हे महाराज, व जित यःम्ह खः ।  
हे भूमिपाल, व जित मयःम्ह मखु । तर छःपि  
उम्मदन्तीयाथाय् बिज्याहूँ, गथे सिंह सिंहवीया  
ल्वहँयागु गुफाय् वनीगु खः ।

जुजु- आत्म दुःखं पीडित जुइका च्वने माःसा नं धीर-  
पुरुषं सुख फल बीगु ज्या तोती मखु । मोहित  
जूसां नं सुखं मद-मस्त जुया च्वंसा नं इमिसं  
पाप याइ मखु ।

अहिपारक- छःपि हे जिमी मां-बौ खः । छःपि हे जिमि  
मालिक । छःपि स्वामी खः, पोषक खः, देवता  
खः । अले जि काय् कलाः सहितं छःपिनि दास



खः । हे शिविनरेश ! सुख पूर्वकं ज्या याना  
बिज्याहूँ ।

जुजु- गुम्हसिनं थःत थःम्हं तःवं भाःपाः पाप याना च्वनी,  
हानं गुम्हसिनं मेपिन्त वास्ता किस्ता तइ मखु; व  
थःगु उगु पाप कर्मया कारणं ताकाल तक म्वाइ  
मखु । अले देवतापिसं नं उम्ह पापीयात छुं नं  
महत्त्व बी मखु ।

अहिपारक- राजन् ! मालिकं बी धुकूगु वस्तु गुम्हसिनं धर्मय्  
प्रतिष्ठित जुया दान स्वरूप ग्रहण याइगु खः, इपि  
काइपि व बीपि निखलसिनं सुख फल बीगु कर्म  
हे याइगु जुया च्वन ।

जुजु- (संसारय्) मेपि सुवां थ्व खँय् विश्वास याइ व  
(उम्मदन्ती) छन्त प्रिय मजू । उकिं वयात स्वये  
मदयेवं व उम्मदन्तीयात जित बीवं छंगु मनय् ऊं  
जक विघात जुइ ।

अहिपारक- निश्चय खः हे महाराज, व जित यःम्ह खः ।  
हे भूमिपाल, व जित मयःम्ह मखु । तर छःपि  
उम्मदन्तीयाथाय् बिज्याहूँ, गथे सिंह सिंहनीया  
त्वहँयागु गुफाय् वनीगु खः ।

जुजु- गुम्हसिनं थःगु दुःख लिसे मेपिनि दुःखया व थःगु  
सुख लिसे मेपिनिगु सुखया तुलना याइ, अले मती  
तइ; गथे जित दुःख व सुख जुया च्वन, अथे हे

मेपिन्त नं जुया च्वन । वं हे धर्मयात स्यूगु जुया च्वन ।

अहिपारक- हे राजन् ! छःपिसं सिया बिज्या व जि यःम्ह खः । हे भूमिपाल, व जित मयः मजू । हे जनिन्द्र, यःगुया आशां जि यःगु दान बिया च्वना । देव ! यःगु दान बीपिन्त हे यःगु वस्तु प्राप्त जुडगु खः ।

जुजु- जि निश्चय नं काम वासनाया मूल कारण जुया च्वंम्ह थःत थःम्हं हत्या याये । जि अधर्मं धर्मया हत्या याये फइ हे मखु ।

अहिपारक- हे जनिन्द्र । हे नर वीर्यं श्रेष्ठ, यदि छःपिसं वयात जिम्ह जुया च्वंगुया कारणं चाहे याये मफुसा जि फुकसिगु निति वयात तोता बी । अले छःपिसं जि वांछवये धुंम्हसित ग्रहण याना काये दइ ।

जुजु- हे अहिपारक, हे हितकर्ता, यदि छं उम्ह निर्दोषी-यात तोता छ्वल धाःसा छंगु आपालं निन्दा जुइ । उलि जक मखु, सुना नं छंगु पक्ष काइ मखु ।

अहिपारक- हे भूमिपाल, जि थ्व फुक अपवाद, निन्दा प्रशंसा व उपहासत धाक्वं सह याना काये । थ्व फुकं जिगु सिरय् थःजुइ ब्यु । हे शिवी, छःपिसं सुख दइ कथं ज्या याना बिज्याहुँ ।



जुजु- गुम्ह मनुखं निन्दा, प्रशंसा, अपवाद व पूजा पाखे  
घ्यान बी मखु, उम्ह मनूया पाखें श्री व लक्ष्मी  
अथे हे तापाक वनी, गथे बांलाक वा वःगु लः  
तःजागु घासं ।

अहिपारक- थुकिया कारणं यांना गुलि नं सुख दुःख जुइ,  
घर्मयात पालन मयायेवं अकुशल जुइ, अले मनय्  
अनुताप जुइ; जि व फुकं अथे हे सह याये, गथे  
पृथ्वीं फुक जड चेतनयात ।

जुजु- सुना नं अकुशल याइगु जित यः ता मजू । सुयातं  
मनोघात जुइगु सुयातं दुःख जुइगु जित चाहे  
मजू । जि धर्मय् प्रतिष्ठित जुया सुयातं दुःख  
कष्ट मब्युसे याकचां हे थ्व भार कुबिया जुइ ।

अहिपारक- हे जनिन्द्र ! छःपि जिगु थ्व स्वर्गदायक कर्मय्  
बाधक जुया बिज्याये मत्य, जि लय् लय् ता तां  
छःपिन्त उम्मदन्ती अथे हे बी, गथे जुजुं यज्ञय्  
ब्राह्मणतय्त धन बीगु खः ।

जुजु- निश्चय नं छ जिमि हितचिन्तक खः, पासा खः,  
वथें भाय्यां नं छंम्ह हे खः । तर थुगु कर्मया  
परलोकय् मभिगु फल बीगु जुइ, देवपितर व  
सकसिनं निन्दा याइ ।

अहिपारक- हे शिविराज ! थुकियात निगम व जनपदय्  
 च्वंपि सुना नं अधर्म धाइ मखु । जि छःपिन्त  
 उम्मदन्ती बी हे धुन । राजन् । छःपिसं थःगु  
 वासना वृद्धि याना बिज्याहुँ । लिपा इच्छा मदुसा  
 तोता हया बिज्याहुँ ।

जुजु- हे उपकारक, छ घात्थे हे हित-चिन्तक व पासा  
 खः; थथे उम्मदन्ती छंम्ह खः । तर सत्पुरुषपिनिगु  
 धर्म नं बांलागु कीर्ति दुगु खः । अले हानं समुद्र  
 घात्थे हे हाचां गाये अःपु मजूगु खः ।

अहिपारक- छःपि जिम्ह आदरणीय छः । छःपि जिम्ह  
 हित-चिन्तक खः । छःपि दाता खः । छःपि  
 विधाता खः । छःपि कामनायात पूरा याना  
 बिज्याइम्ह खः । हे देव, छःपिन्त (उम्मदन्ती)  
 लः ल्लाना बी धुनेवं जित तःधंगु फल दइ ।  
 छःपिसं लय् लय् तातां उम्मदन्तीयात ग्रहण याना  
 बिज्याहुँ ।

जुजु- घात्थे घात्थे हे अहिपारक, हे उपकारक, छं थौं  
 तक फुकं धर्मया हे आचरण याना च्वन । थव  
 लोकय् छं मेम्ह सु कल्याण कर्ता दइ ?

अहिपारक- छःपि हे श्रेष्ठ खः । छःपि हे ज्वः मदुम्ह खः ।  
 छःपि हे धर्म-रक्षक खः । छःपि धर्म ज्ञाता खः ।



छःपि सुमेध खः । हे धर्म-रक्षक, छःपि ता तक्ष  
म्वायेमाः । हे धर्म-पाल, जित धर्मया उपदेश  
बिया बिज्याहूँ ।

जुजु-

हे अहिपारक, छं जिगु खँ न्यं । जि सत्पुरुषपिसं  
आचरण याना वंगु धर्मया उपदेश बी ।

धर्मय् रुची तइम्ह जुजु भि जू, प्रज्ञा दुम्ह मनू भि  
जू, पासा नाप विश्वासघात मयाइम्ह भि जू, व-  
थें तुं पाप मयायेगु भि जू ।

धर्मय् च्वना च्वंम्ह क्षमावान् जुजुया राज्यय्  
मनूत सुख पूर्वकं च्वने फइ, गथे छेया सिचूगु  
किचलय् खः ।

जि थुकियात यः मतायेका, बिचाः मयासे ज्या  
यायेगु ठिक मजू । गुम्हसिनं सीक सोकं स्वयं ज्या  
याइ, इमिगु विषयय् थुपि उपमात न्यं ।

खुसी छिना च्वंपि सा द्रहंतय् दथुइ मूलम्ह द्रहं  
व्यक्वयेक वना च्वन घाःसा नेता व्यक्वयेक वंगु  
कारणं इपि फुकं व्यक्वयेक वनीगु जुया च्वन ।  
अथे हे मनूतय्गु दथुइ गुम्हसित श्रेष्ठ भाःपिया  
तइगु खः, यदि वं अधर्म आचरण यात घाःसा  
(मेपिनिगु ला खँ हे छु) जुजु हे अधार्मिक जूगुलि  
सम्पूर्णं राज्यं दुःख फये माला च्ववी । खुसी

छिना चर्विपि द्वहंतय् दथुइ यदि मुख्यम्ह द्वहँ तःप्यंक वन घाःसा नेता तःप्यंक वंगु कारणं याना सकलें तःप्यंक वनीगु जुया चवन । अथे हे मनुतयगु दथुइ गुम्हसित श्रेष्ठ भाःपिया तइगु खः, (मेपिनिगु ला खँ हे छु) यदि वं धर्मया आचरण यात घाःसा जुजु हे धार्मिक जुइगु कारणं याना सम्पूर्ण राज्य सुखं चवने दइगु जुया चवन ।

जि अधर्मं अमृतत्वया कामना मयाना; अथवा हे अहिपारक, थव सम्पूर्ण पृथ्वीयात त्याका कायेगु नं । मनुष्य लोक्य गुलि नं रत्नत दु-सा-द्वहँ, दास-दासी, लुँ-वह, वस्त्र, म्हासुगु-चन्दन, सल, मिसात, मणि-माणिक व गुपि चन्द्र व सूर्य पाखें छायापिया तइगु खः, इपि मध्यय् छुकिया निति नं जि विषम आचरण याये फइ मखु ।

जि शिवी राष्ट्रया बृषभ (मुख्यम्ह द्वहँ) थें खः । जि नेता खः; बौ खः, राष्ट्रपाल खः । अले खः शिवी राष्ट्रया परम्परागत धर्मया आदर तइम्ह । उगु धर्मया विद्याः यानागु कारणं हे जि थःगु चित्तया बशय् मवनागु खः ।

अहिपारक- हे राजन्, अवश्य नं छःपिसं भ्याः भति हे दुःख मस्यूसे ताकाल तक राज्य याना बिज्याइतिनि । छःपिनिगु प्रज्ञा हे उजोगु खः । गुम्ह छःपिसं थुगु



धर्मया प्रमाद मयाः । जिमिसं थुकियात अनुमोदन  
याना च्वना । धर्मय् प्रमाद जुइवं जुजुं देश न्हंका  
व तंका छ्वइगु खः ।

हे क्षत्रीय, हे राजन्, मां-बौ प्रति धर्माचरण  
याना बिज्याहुँ । थुगु लोकय् धर्माचरण यायेवं  
स्वर्गं प्राप्त जुइ । ... काय् म्हाय् कलाः प्रति  
... .. थः थिति इष्ट मित्र प्रति ... ..  
रथ वाहन सेनापिनि प्रति ... .. ग्राम निगम-  
पिनि प्रति ... .. राष्ट्र जनपदपिनि प्रति  
... .. श्रमण ब्राह्मणपिनि प्रति ... .. पशु  
पंक्षितय् प्रति धर्माचरण याना बिज्याहुँ ।

महाराज, धर्माचरण याना बिज्याहुँ, धर्माचरण  
सुखदायक जुया च्वन । थुगु लोकय् धर्माचरण  
यायेव हे तिनि इन्द्र तथा ब्रह्मा सहितपि देवता  
गणपिनिगु दिव्यलोक प्राप्त जुइ । जुजुं धर्मय्  
प्रमाद याये मज्यु ।

थुकथं गबले अहिपारक सेनापति जुजुयात धर्मोपदेश  
बिल । अबले जुजुयागु उम्मदन्ती प्रति दुगु चित्तया आशक्ति  
तनावं वन ।

शास्तां थुगु धर्म देशना हया बिज्याना सत्य प्रकाश  
याना बिज्यासे जातकया सम्बन्ध तथा बिज्यात । उगु वखते

[५८]

याम्ह सुमन सारथि ? (सुनन्द) आनन्द जुया च्वंगु खः ।  
अहिपारक-सारिपुत्र, उम्मदन्ती उत्पलवर्णा, मेपि परिषद् बुद्ध  
परिषद्, शिवी जुजु ला जि हे जुया च्वनागु खः ।

(सत्य प्रकाशनया अन्तय् उम्ह भिक्षु श्रोतापत्ति मार्गं  
फलय् प्रतिष्ठित जूगु जुल ।)





## सम्पादकया मेमेगु सफूतः-

### प्रकाशित :

१. पायासि सुत्त (अनु)
२. तथागतया न्हापांगु उपदेश : धर्मचक्र प्रवर्तन सूत्र
३. यःम्ह म्हाय् (उपन्यास)
४. अभिधम्मत्थ-संगहो, भाग-१
५. नेपाःमि व बर्मी लिसे स्वापु
६. केही बौद्ध गीतहरू (सम्पादन)
७. अहिंसा विजय
८. त्रिरत्न गुणानुस्मरण [केही बौद्ध गीत सहित] (सम्पादन)
९. राहुलयात तथागतया उपदेश
१०. गुपु जातक मुना
११. पञ्चशीलया महत्व
१२. विश्वधर्म प्रचार देशना, भाग-१
१३. विश्व धर्म प्रचार देशना, भाग-२
१४. लुम्बिनी विपश्यना
१५. पुण्य-पुष्प (क्लिपवः स्वाँ)
१६. उत्पलवर्णा स्थविरा (द्वितीय संस्करण)
१७. वम्मिक सुत्त
१८. संक्षिप्त भावना विधि
१९. संक्षिप्त विपस्सना निर्देशिका (सम्पादन)
२०. दृष्टि व तृष्णा ल्यहेँ थनेगु उपदेश
२१. पट्टान पालि
२२. उभय पातिमोक्ख

२३. महास्मृतिप्रस्थान सूत्र
२४. तथागतया अमूल्य उपदेश
२५. दुश्चरित्र अपराध भय विमुक्ति उपदेश
२६. सचित्र गार्हस्थ्य प्रतिपत्ति उपदेश
२७. जीवनया समस्या
२८. साँचो प्रेम गर (?)
२९. अभिधम्मत्थ-संगहो (सम्पूर्ण)
३०. महान सल्लेख सूत्रोपदेश, भाग-१
३१. महान सल्लेख सूत्रोपदेश, भाग-२
३२. बुद्ध र बुद्धवाद, भाग-१
३३. कर्म र मनुष्य
३४. श्रेष्ठ पवित्र श्रोतापन्न
३५. मरण ! दो तये व की ?
३६. दुदंगु जीवनया मू ।

### प्रकाशनया प्रतीक्षाय्-

१. परित्राण (शब्दार्थ, भावार्थ व्याख्या सह) प्रेसय्
२. धर्मचक्र सूत्रोपदेश (व्याख्या सह)
३. अभिधर्म : परिचय
४. व्यावहारिक अभिधर्म
५. प्रतीत्य समुत्पाद - गम्भीरोपदेश, भाग-१ (व्याख्यात्मक)
६. प्रतीत्य समुत्पाद - गम्भीरोपदेश, भाग-२ (व्याख्यात्मक)
७. अनात्म लक्षण सूत्रोपदेश (व्याख्यात्मक)
८. बुद्ध र बुद्धवाद - दोश्रो र तेश्रो भाग

थाकू- नेपाल प्रेस, शुक्रपथ, कान्तिपुर । फोन- २२ १० ३२